

Veto

Toen de mensen nog niet konden spreken, vertelden ze mekaar al dansend verhaaltjes. Respekt, tederheid, bewondering, afkeer, alles werd in bewegingen uitgedrukt. Ga maar eens naar een teedee kijken om te zien hoeveel daar gepraat wordt. Dansen spreekt daar boekdelen, en als men met twee is, komt het gemakkelijk tot een plot, met drie zelfs tot een komplot. Dat inspireert dansende kunstenaars. Van Corp bijvoorbeeld, op pagina zes.

Wij hebben ons op teedees allemaal wel eens ongemakkelijk gevoeld als ze dat kreunliedje speelden van Serge en Jane. Onze reporter die er iets van afweet zegt dat Jane een androgyn meisje is, zo een dat een beetje mannelijk is. Dat hadden wij eerlijk gezegd nooit in gezien, en u waarschijnlijk ook niet op pagina drie.

De mensen die aan de universiteit studeren, hebben altijd gedacht dat ze slimmer zijn dan de rest. Dat is natuurlijk grote onzin. Ettelijke genieën kregen nooit de kans om aan de unief hun superieure intelligentie te bewijzen. Denk maar aan de grote misdadigers en wereldverbeteraars, of aan de volksfilosofen, de kafeebazen, de marginale schrijvers en de dorpsidioten. De demokratisering van het onderwijs moet daar maar eens een eind aan maken. Een pleidooi op pagina vier.

Vorige week kon je al in je lijfblad merken hoe gelukkig wij hier wel moeten zijn dat we niet in Polen wonen. In deze Veto doen we er nog een scheppie bovenop. Het mag wel iets meer zijn voor tienduizend zloties. Bij ons koop je voor geen geld een pakje inflatie, een sneetje stabiliteit en een pond geschiedenis. Op pagina's acht, negen en tien.

STUDENTENWEEKBLAD VAN DE LEUVENSE OVERKOPELENDE KRINGORGANISATIE - JAARGANG 16, 1989-1990, NUMMER 19, MAANDAG 12 FEBRUARI 1990

Infodagen doorgelicht

Vette jaren voor Letteren

Tijdens de maanden februari en maart organiseert de Dienst voor Studie-advies aan de KUL naar traditie een aantal infodagen. Voor de abiturienten vormen die een eerste kennismaking met het lief en leed aan de unief, waarmee ze hun periode van afwachten en kiezen wat kunnen opvullen. Voor anderen geven de infodagen een vroeger kijk op de te verwachten verdeling van de inschrijvingen. Op de eerste infodag, nu zaterdag, komen de Humane Wetenschappen aan bod. De interesse hiervoor was dit jaar bijzonder groot. Meer dan drieduizend abiturienten schreven zich in, sommigen voor verschillende richtingen. De cijfers wijzen op een nieuwe evolutie binnen de Humane Wetenschappen. Psychologie en Pedagogie krijgen nog steeds weinig belangstelling. Letteren en Wijsbegeerte lijkt daarentegen opnieuw gewaardeerd te worden.

De afgelopen tien jaar is er nogal wat gemigreerd in Humane Wetenschappen. In 1980 vormden de studenten uit Psychologie en Pedagogie samen met die van Letteren en Wijsbegeerte daar nog de meerderheid. L&W was de tweede grootste faculteit in Leuven. Intussen is de situatie gekeerd. Het aantal economen verduubde, Rechten en Sociale Wetenschappen zagen hun populatie gevoelig stijgen, terwijl in sommige richtingen van L&W het studentenaantal meer dan halveerde. Ook in Psychologie en Pedagogie daalde het studentenaantal met ongeveer een derde. De oorzaak van die evolutie, die zich vanaf 1983 doorzette, lag bij de veranderingen in de arbeidsmarkt. Boven de bedreigde faculteiten hing het spook van de werkloosheid en het werk beneden het opleidingsniveau. Het waren magere jaren voor Psychologie, Pedagogie en L&W.

Ondertussen zat men in de laatste faculteit niet stil. Initiatieven als Zakelijke Taalbeheersing, Kunst- en Kultuurbeleid en Computerlinguïstiek moesten de opleidingen aanpassen aan de veranderde eisen van de arbeidsmarkt. Daarbij komt dat door de daling in het aantal afgestudeerden uit L&W en het overaanbod aan economen, de arbeidskansen voor studenten uit de 'zachte' richtingen verbeterden. Filologen en

geschiedkundigen krijgen nu zelfs kansen van banken en bedrijven. Uit de cijfers voor de infodag van Humane Wetenschappen blijkt dat dit tot een grote groep doorgedrongen is. De grote stijgers zijn Germaanse, Romaanse en Slavische Filologie. Oude Geschiedenis, Kunstgeschiedenis en Archeologie delen in de hernieuwde belangstelling voor L&W.

Procent

De infodag voor Humane Wetenschappen kreeg dit jaar een uitzonderlijk grote respons, het aantal inschrijvingen steeg met 36%. Reden hiervoor: in tegenstelling tot vorige jaren, toen de infodagen via scholen aangeprezen werden, kregen de abiturienten uit de vrije scholen dit jaar een persoonlijke uitnodiging. Daardoor geven de cijfers echter een vertekend beeld. Vorig jaar werden er 479 inschrijvingen geteld voor de richtingen binnen L&W, dit jaar is dat aantal gestegen tot 797. Het aantal inschrijvingen voor Germaanse steeg met 80%. Toch krijg je een betrouwbaar beeld wanneer je de procentuele stijfcijfers voor de verschillende faculteiten met elkaar vergelijkt. De interesse voor L&W steeg met 66%. De inschrijvingen voor Rechten stegen, net als het totaal aantal inzendingen, met 36%. Sociale

vervolg op p.3 >

De Zwembadjongen

© Dirk van Bastelaere

De opwekking van lust aan een ectomorfe lichaam komt tot recht in een witte slinger door het gras.

Die namiddag breekt, na door de tuin opgezogen verblinding, het jaar van geknoei aan in de badhokjes.

Het zwembad, zoals wij dat kennen, laat sinds die tijd een chloordamp los bij wijze van onderwaterverlichting als het ons duistert in de omringende heuvels en we weten niet hoe.

Dat is, tot zich de gelijkenis ontsluit.

Veto sprak met Dirk van Bastelaere, op pagina 7.

VALENTIJN - Eigenlijk kun je dit jaar de hele week Valentijn vieren. Er is een dag om een nieuw lief te vinden, één om Van Bastelaere te lezen, één om de Valentijnjes uit te pluizen, één voor Saint-Amour (waar je Van Bastelaere handtekening kunt vragen) en één om je lief weer kwijt te raken. Alle details op onze middenpagina's.

(Foto Archief)

Student Aid 1990

Informatie op de voorgrond

Student Aid 1990 zit er weer op - tenminste in Leuven. Als iets kenmerkend voor deze editie is geweest, dan zal het wel de ruimere aandacht voor de inhoudelijke activiteiten zijn. Student Aid is dus op de goede weg, maar helemaal ideaal zal de formule wel nooit worden. De band tussen de 'spektakel'activiteiten - die uiteraard het meeste volk trekken - en het project, is nog altijd onduidelijk. Hoe dan ook, voor wie zich interesseerde voor de Derde Wereld-problematiek is vorige week niet onopgemerkt voorbij gegaan.

Bij het debat over de Niet-Goevernementele Organisaties (NGO's) deelde Bert Cleymans (NCOS) een schema uit waarop de evolutie in de ontwikkelingsvisie in vier stadia weergegeven werd. Naarmate deze evolueert, neemt de rol van de ontwikkelingsorganisatie af om plaats te maken voor de volksorganisaties ter plaats. Om alleen de twee extremen te nemen: in het stadium 'hulpverlening' probeert men werken een akute nood te lenigen. Het werk ter plaatse wordt bijna volledig gedaan door de betrokken NGO, de bevolking krijgt alleen de rol van slachtoffer toebedeeld. Helemaal aan de andere kant staat een 'mondiale beweging voor bevrijding'. In dat stadium speelt de plaatselijke volksorganisatie de eerste viool, en is de rol van de NGO beperkt tot stimuleren van de beweging in kwestie. In het Noorden heeft de NGO dan de taak bij te dragen tot een 'gedragsverandering in levensstijl en politiek engagement'. Een mooi schema. Maar in welk stadium hoort Student Aid thuis?

De vraag werd - door iemand van Student Aid zelf - expliciet op het debat gesteld. Cleymans kon natuurlijk niet

anders dan zich positief uitlaten over Student Aid, aangezien deze dit jaar met het NCOS samenwerkt. Maar we kunnen hem volledig bijtreden als hij zegt dat Student Aid een hele evolutie doorgemaakt heeft, en dat een actie ten voordele van de Derde Wereld zeker geen oerernstige bezigheid moet blijven.

Dans

Alleen blijft het de vraag of er nu echt zoveel volk blijvend gewonnen is voor de zaak van de Derde Wereld.

Aan informatie heeft het de studenten alvast niet ontbroken. Iedereen kreeg een door Student Aid zelf volgeschreven ekstra-editie van 'Het Nieuwsblad' toegestuurd. Daarin werd uitgebreid ingegaan op de ernstige aspecten van de campagne: een schets van India, de praktijk van 'gebonden arbeid', 'Aware', het Wereldhandelsspel en de Akademische Aktie om meer mondiale vorming in het lessenpakket op te nemen. Ook in 'Pas Uit' kon Student Aid zichzelf voorstellen, al werd daar meer de nadruk gelegd op de ludieke activiteiten.

Gedurende vorige week werden met wisselend succes verschillende debatten georganiseerd. De opkomst daarbij werd wel beïnvloed door de achterban die de inrichtende organisaties hadden. Dat verklaart het succes van het door Romania en Politika georganiseerde NGO-debat en het VRG-lunchdebat met André Geens. Aan de andere kant was het door de Kring voor Internationale Betrekkingen georganiseerde debat over de schuldenlast zowel kwa toeschouwers als kwa inhoud teleurstellend te noemen. De India-avond, waar door verschillende sprekers informatie over India verstrekt werd, afgewisseld met dansdemonstraties en toneelstukjes, trok ook behoorlijk wat volk.

Het Wereldhandelsspel werd maar twee keer gespeeld, in Pedagogie en Economie. Dat was jammer, want het lief

publiek en deelnemers goed aanvoelen hoe de Noord-Zuid-relatie verkeerd zit.

Scheef

Tijdens het spel moet iedereen ervoor zorgen de belangen van het door hem 'gespeelde' land zo goed mogelijk te behartigen. Bij de evaluatie werd aangehouden hoe een elk-voor-zich aanpak van de ontwikkelingslanden ten opzichte van het Noorden tot desastreuze resultaten kan leiden. Ook de alternatieve lessen (waarover meer op pagina 6) zijn een relatief succes te noemen. Aan inhoudelijke activiteiten geen gebrek dus. Wat dat betreft lijkt Student Aid dus op een organisatie zoals het NCOS die graag heeft: de bevolking bij ons bewust maken van wat er scheef zit in de relaties op wereldvlak.

Maar Student Aid voert niet alleen een informatieve campagne. Ook dit jaar moest er geld inzameld worden voor een project, en daarvoor werden terug de grote middelen gebruikt: Student Aid-Trophy, Carling-races, fakbar-konzerten... Daarbij is het natuurlijk moeilijk de link te leggen met de Derde Wereld-problematiek, en het is de vraag of degenen die enkel naar die activiteiten geweest zijn, iets gehad hebben aan de Student Aid-week. Op dat nivo hoort Student Aid eerder thuis in de categorie ontwikkelingsorganisaties die meer een beroep doen op liefdadigheid dan op solidariteit.

Plak

Zelf vonden de verantwoordelijken van Student Aid het nog te vroeg voor een evaluatie. Toch konden er een paar vergelijkingen getrokken worden met vorig jaar. Zo is er meer geklakt dan vorig jaar, is er meer aandacht besteed aan informatie, waren er meer medewerkers. Er kwam meer respons van de kringen, ofwel actief (door activiteiten

vervolg op p.5 >

Infodagen KU Leuven

← vervolg van p.1

Wetenschappen steeg met 33%. Economie, Pedagogie en Psychologie doen het het minst goed. Pedagogie steeg met 31%, Economie met 26% en Psychologie is duidelijk het zwakst met een stijging van 19%.

Die mindere belangstelling voor Psychologie betekent niet noodzakelijk dat er volgend jaar effectief minder studenten voor Psychologie zullen kiezen. Abituriënten schrijven zich voornamelijk in voor richtingen waarvoor een bepaalde voorkennis vereist is, bijvoorbeeld de talenkennis in de filologische richtingen. De cijfers van de infodagen zijn dan ook traditioneel het meest representatief voor de filologische richtingen en Toegepaste Wetenschappen.

Talen

Koen Hendrickx

Germaanse is met 261 inschrijvingen dit jaar, tegenover 145 vorig jaar, duidelijk de grootste stijger. Vlak daarop volgt dan Romaanse met 178 tegenover 101 inschrijvingen. Een probleem daarbij is wel dat een aantal abiturienten zich voor beide richtingen inschrijven en dat er daarom ook volgend jaar niet noodzakelijk evenveel effectieve inschrijvingen zullen volgen. Toch blijft de stijging tegenover vorig jaar opvallend. De inschrijvingen voor de infodagen bij Germaanse leveren immers meestal een betrouwbaar beeld op van het toekomstige aantal studenten. De stijging bij Romaanse en Germaanse is begrijpelijk. Vanaf 1995 zou er immers een nieuwe nood aan leerkrachten komen. Daarnaast behouden Zakelijke Taalbeheersing en Kunst- en Kultuurbeleid hun aantrekkingskracht. Misschien zit zelfs de VTM er voor iets tussen.

Even begrijpelijk is de stijging van 73% bij Slavische Filologie, van 38 naar 66% inschrijvingen. De contacten tussen het 'verenigd' Europa en de Sovjetunie zullen in de komende jaren wellicht blijven toenemen. Blijkbaar laten de meeste jongeren hun studiekeuze bepalen door de beroepschansen die met de richting verbonden zijn. Bij dat alles komt de richting Oriëntalistiek binnen L&W in de kou te staan. De Japanologie heeft een paar jaar een grote aantrekkingskracht kunnen uitoefenen, maar die lijkt nu te bekoelen. Oriëntalistiek is de enige richting waarvoor het aantal inschrijvingen gedaald is: van 86 naar 82%.

Oriëntalistiek is binnen L&W de grote uitzondering. Oude Geschiedenis, Archeologie en Kunstgeschiedenis stijgen met meer dan het gemiddelde. Musikologie en Geschiedenis zitten er net iets onder. Het lijkt er dus wel op dat de fakulteit L&W stilaan uit de schaduw treedt. Dat betekent echter niet dat de in de jaren tachtig ontstane verhoudingen tussen de richtingen binnen Humane Wetenschappen daarmee op de helling komen te staan. De economische richtingen konden zich nog steeds verheugen op een bijzonder groot aantal geïnteresseerden, van 1098 naar 1383 inschrijvingen. Rechten had 744 inschrijvingen. Als de inschrijvingen voor de infodagen over de grote lijn representatief zouden zijn, lijken Psychologie en Pedagogie dan ook te volgen moeten opdraaien voor de hernieuwde belangstelling voor L&W.

Infodagen: in 1925, als mama en papa met pensioen gaan, zijn er weer veel leerkrachten nodig.

(Foto Marie-Christine Rondou)

BROSSEN

De infodagen zijn voor studenten en hun ouders een leuk dagje uit. Ze kunnen eens samen de stad verkennen, genieten van een goedkope maaltijd in de Alma, een pintje gaan drinken in een van de fakbars. Ze kunnen doorgewinterde studenten uithoren over hun nachtmerries en ultieme geluksbelevissen en ze doen de nodige kennis op over studietoelikheden, studiefinanciering, huisvesting en de universitaire parochie. De universiteit ontsluit op de infodagen haar geheimen in prestigieuze en al dan niet met traditie beladen gebouwen.

Dit jaar krijgt de fakulteit met de meest leuke gebouwen van de stad de eer om voorgesteld te worden in het mooiste gebouw van allemaal. Sociale Wetenschappen zal uit de doeken gedaan worden in de promotiezaal en de museumzaal van de universiteitshallen. Toch wel leuk om fluwe-len zetelkussens onder je te voelen terwijl je hoort wat voor een interessante bezigheid het is om de sociale verhoudingen tussen mensen van allerlei slag te bestuderen en in de marge nog wat mee te pikken over de nieuwste media en mediatechnologie. In de Valk kunnen de abies en hun ouders tijdens de voormiddag terecht voor een woord van welkom van Masschelein, een babbeltje over huis-

vesting en studiefinanciering van De Vuyst, een uiteenzetting over studeren aan de universiteit door M. Van Acker en een lezing over de universitaire parochie van J. Dumon. Deze uiteenzettingen zijn speciaal ook voor de ouders bedoeld. In de namiddag is er mogelijkheid, ook in de Valk, om over dergelijke onderwerpen een individueel contact te hebben. Onthaal en studie-advies zal in alle gebouwen in de inkomhal een standje opzetten. Om de studentenresidenties te bezoeken zal men echter eind maart, begin april moeten terugkomen. Daar kan men dan meteen de sfeer van echte examenangst opsnuiven.

En of dit alles nog niet volstaat: onze NMBS geeft 40% vermindering voor de studenten die naar Leuven komen. Als hun ouders meekomen, krijgen die 60% vermindering. Die speciale vermindering is er ook voor de rest van de familie, voor de tweede tot de zesde reiziger. Je mag wel geen nachtlejers overnachten, en de spoorkaartjes dienen op de keuzelijst afgestempeld te worden aan de standen van de info-dagen vooraleer de terugreis wordt aangevat. Brosen is immers uit den boze. (KH)

Voor meer info kun je terecht op de Dienst voor Studie-advies, Atrechtcollege, Naamestraat 63.

ROMANIA TONEELT DE WERELD IS EEN EI

L&W - Féliçien Marceau is één van de weinige Belgische auteurs die zich een plaats in het exclusieve panteon van de Franse literatuur, de Académie française, hebben weten te veroveren. 'L'œuf', een van zijn meest succesvolle stukken, dateert uit 1956. Daar draagt het duidelijk de sporen van. Het toont de wrange levensloop van Emile Magis, een brave Parijse bediende die na jaren van twijfel en verbittering eindelijk begrijpt dat de enige zin van dit brutale ondermaans bestaan in de betekenis, de rituelen en de maskers die de mensen rond hem eropklevende. En dat de 'condition humaine' elke poging om aan dit spel te ontsnappen onmiddellijk bestraft door de zondaar uit te sluiten van haar geruststellende maar verstikkende geborgenheid - als een glad, gesloten, ondoordringbaar ei. Magis zal dan ook pas zijn ultieme triomf beleven wanneer hij geleerd heeft de menselijke verslaafdheid aan schijnvertoningen als wapen te gebruiken.

Een stuk over zelfhaat en misantropie, gebracht door een vijftiental studenten Romaanse, in een respectvolle maar weinig geïmpreerde regie van George Frankignoul. Terwijl de oorspronkelijke tekst, die nachts best wat snoeiwerk kon gebruiken, vrij skrupuleus gevolgd werd, benadrukte deze opvoering vooral het komische aspect ervan. Dat kwam de ambivalente van het stuk misschien ten goede, maar deed te veel van de wrange ondertoneel verloren gaan. Het valt in elk geval te appreciëren dat deze van ontoesiasme druipende amateursproductie op geen enkel moment hoogdravend werd, en daardoor eerlijker overkwam dan veel pseudo-professioneel boodschappengeblas.

Het heeft weinig zin hier een opsomming van acteurs en actrices, of zelfs maar een algemeen oordeel van hun prestaties te geven. Daarvoor liggen de prestaties in een groep van vijftien nauwelijks geselecteerde acteurs te ver uit elkaar. Tussen een aantal doorleefde rollen die het verhaal geloofwaardig hielden, en enkele 'grand guignol'-figuren die blijkbaar vooral voor de komische noot moesten zorgen, bleef het zaakje aardig in evenwicht. En de laaiend ontoesiasme zal kon het geleverde resultaat duidelijk waarderen.

Dat gold natuurlijk vooral voor hoofdrolspeler Lucas Tavernier. Zijn Emile Magis is immers tegelijk retrospectief verteller van én deelnemer aan de handeling. Beide gezichtspunten wisselen elkaar voortdurend af en dwingen de acteur zonder ophouden heen en weer te stappen tussen een cynische beschouwing en emotionele actie. Een behoorlijk zware rol dus, waarin je normaal een rijpe beroepsakteur zou verwachten. Bij Romania laten ze zo'n job opknappen door een eerste-kamper - die er een bijzonder knappe vertolking uitpuurde. Tavernier ging emotioneel en tekstueel tot op het bot. Op een paar schoonheidsfoutjes, zoals de te vaak mechanisch herhaalde gezichtsmimiek, had een attente regisseur hem eigenlijk eerder moeten wijzen.

De hele productie, die naar verluidt maanden in beslag heeft genomen, bleef beperkt tot één enkele opvoering - eigenlijk een magere beloning. Je vraagt je dan ook af waarom een dergelijke onderneming, in een fakulteit die zichzelf zo graag als 'kreatief' voorstelt, niet wat konkreter gehonoreerd kan worden. Waarom, bijvoorbeeld, een student die twee uur lang een dergelijke tekst tot trillend leven brengt, in godsnaam nog een examen 'Interpretatie van Franse schrijvers' moet afleggen. □

AMORE ZINGT MIJN HART

Jane Birkin, bekend van onder andere het gehijg in de cultfilm *Je t'aime, moi non plus*, valt de volgende weken in Leuven te bewonderen in een reeks films georganiseerd door De Andere Film (DAF). Als actrice ontpopt ze zich van het domme kind-vrouwje tot een actrice die zelfbewust haar rollen kiest.

In de film *Je t'aime, moi non plus*, de eerste film van haar toenmalige levensgezel en bête noire van de Franse jet-set Serge Gainsbourg, speelt Birkin een serveerster in een snack-bar. Op een dag komt er een vrachtwagen langs, bestuurd door een homo-koppel. Een ervan, gespeeld door Joe Dallesandro (de mooie langharige jongen uit de Warhol films), valt voor de androgyne Birkin. In een pastiche van film noir en ingrediënten uit de Factory-films, zien we hun relatie evolueren. De film combineert tedere passages met expliciete erotiek, geaksenteerd door het vulgaire taalgebruik.

Kung Fu Master, van Agnes Varda, vormt een tegenpool van *Je t'aime, moi non plus*. In een intimistische sfeer wordt het verhaal verteld van de liefde tussen

Mary-Jane (Birkin) en de 25 jaar jongere Julien (het zoonje van Varda), een klasgenootje van haar dochter Lucy (Charlotte Gainsbourg). Op een ongekunstelde wijze toont de film ons de ontluikende relatie tussen de twee, een relatie die bedoeld is om te mislukken. Die ongekunsteldheid wordt nog vergroot door de rolverdeling: Birkin's filmkinderen zijn ook haar echte kinderen, hetzelfde geldt voor de grootouders. Bovendien verwijst de film, gebaseerd op een idee van Birkin zelf, naar haar tienerrelatie met de oudere Gainsbourg.

Het laatste deel van het drieluik is *Comédie*, een film van Jacques Doillon. De film speelt zich af in een huis *clos*, een afgelegen woonst bewoond door de twee protagonisten: Zij (Jane Birkin) en Hij (Alain Souchon). Als kat en hond draaien ze om elkaar heen, alsof ze door het treiteren hun verliefdheid willen maskeren. Uiteindelijk brengen de spelletjes die ze (met elkaar) spelen hen dichter bij elkaar. Doillon brengt dit tema op een lichte, humorvolle toon en doorweeft de film met warme en vertederende momenten. (SVOB)

'Je t'aime, moi non plus' op woensdag 14 en 28 februari, 'Kung Fu Master' op woensdag 21 februari, 'Comédie' op woensdag 7 maart, telkens om 20.00 u. In 't Studioke, Brabançonnestraat 25.

EKONOMIKA'S OOSTBLOKWEEK

V O L O N D A T

Symfonisch Jeugdorkest van Vlaanderen o.l.v. Robert Groslot

Pierre-Alain Volondat, piano

(winnaar Kon. Elisabeth Wedstrijd 1983)

met werk van Stravinski ■ Dmitri Sjostakovitsj ■ Chopin ■ Liszt ■ Skrjabin ■ Prokofjev ■ Rachmaninov

Prijzen: 150 - 180 - 200. □ Kaarten: Ekonomika-kursusdienst en de Dienst Informatie en Onthaal KUL, Oude Markt 13.

WOENSDAG 21/2 OM 20.30 U, in de Aula Maxima

DEBAT met gastsprekers uit Litouwen, Praag en Moskou

"Perestrojka: bankroet of leefbaar concept?" - Economische en culturele samenwerking in de praktijk
Maandag 19/2, 20 u, aud. Gaston Eyskens, Dekenstr. 2.

advertentie

DOSSIER DEMOKRATISERING (DEEL 2)

Onlangs kwam professor Herman Deleecq volop in de media-belangstelling met zijn artikel "Blijvende ongelijkheden in het onderwijs: tien jaar later". Hierin geeft hij een overzicht van het falen van de democratisering van het Hoger Onderwijs. Die is nooit voltooid geweest, zeker niet bij de lagere klassen.

Deleecq zoekt naar de oorzaken daarvan, en stelt dat hiervoor niet de financiële, maar wel de socio-kulturele drempels verantwoordelijk zijn. Bovendien, aldus Deleecq, speelt bij de studietoelagen het zogenaamde Mateuseffect mee: de beurzen gaan vooral naar de middengroep, en niet naar de lagere klassen. Hij wil daarom een herverdeling: meer geld voor de armste studenten, afschaffing van de kleinere beursbedragen.

Toen Veto als één van de weinigen kritische

bemerkingen bij Deleecq maakte, viel dat niet overal in goede aarde. Ook niet bij Herman Deleecq zelf, die ons verweet "een onjuist en tendentius beeld op te hangen van mijn persoon en mijn onderzoek". Veto wil de discussie echter niet uit de weg gaan. Daarom presenteren we sinds vorige week een 'Dossier Democratizing', waarin we een andere visie dan die van Deleecq uiteenzetten.

Waar we vorige week concreet cijfermateriaal brachten over de sociale samenstelling van de KU Leuven, begeven we ons deze week op het filosofische pad. We zetten enkele theorieën over gelijkheid en ongelijkheid in historisch perspectief, en gaan bovendien wat polemiseren met Herman Deleecq: Veto betwist zijn visie op het Mateuseffect. □

Visie en ideologie

Alle Belgen zijn gelijk voor de wet (x3)

Niemand zal betwisten dat 'demokratisering van het onderwijs' een edel doel is. Alleen is niet iedereen het erover eens hoe dat begrip ingevuld moet worden: hoe ver moet er gedemocratiseerd worden? Mag iedereen naar de universiteit komen, of alleen de slimsten? Hiermee hangt de vraag naar de 'hulpmiddelen' nauw samen: in welke mate moet de Staat tussenkomen, wanneer moet men het allemaal maar zelf waarmaken? Een antwoord hierop staat of valt met de maatschappelijke keuze rond het begrip 'ongelijkheid': welke ongelijkheden worden als onrechtvaardig beschouwd, en op welke manier moeten ze dan weggevoerd worden? Fundamentele vragen over een fundamenteel probleem.

Historisch gezien was één van de eerste 'gelijkheidsmodellen' het ideaal van de 'American Dream'. Door de leidende positie van de VS is dit model nog steeds toonaangevend, hoewel sociologen het onveranderd de 'konservatieve' opvatting noemen. De principes ervan worden samengevat in het bekende gedicht van Thomas Wolfe: "So, then, to every man his chance - / to every man, regardless of his birth, / His shining, golden opportunity - / To every man the right to live, / To work, to be himself, / And to become / Whatever thing his manhood and his vision / Can combine to make him - / This seeker, / Is the promise of America."

Liberalen

Op het eerste zicht geeft dit gedicht een mooie belofte: iedereen heeft 'de kans' om 'zichzelf' te worden. Dat is echter niet zo. De opvatting houdt immers een erg conservatieve benadering in van gelijkheid en ongelijkheid: iedereen wordt met verschillende capaciteiten geboren, en moet die naar eigen inzicht aanwenden. In de praktijk blijkt dan dat de bewaamheden ongeveer 'per klasse' verdeeld zijn: kracht en handvaardigheid horen bij de arbeiders, terwijl creativiteit en abstract denkvermogen eigen zijn aan de hogere klassen. Op enkele uitzonderingen na, blijft men meestal in de groep waarin men geboren wordt.

Dit is een logisch gevolg van wat men de louter 'formele' gelijkheid van kansen noemt. De Staat stelt immers helemaal geen hulpmiddelen ter beschikking. Individuen kunnen wel hogerop geraken, maar moeten dat helemaal op eigen kracht doen, zonder specifieke hulp. Zo staat de deelname aan het onderwijs formeel open voor iedereen, maar vertikt men het ekstra maatregelen voor de zwakkeren te nemen.

Een tweede opvatting is de zogenaamde 'liberale' opvatting over kansenongelijkheid, die in de jaren vijftig opgang vond. Deze theorie wordt in bijna alle geïndustrialiseerde landen toegepast. Men gaat ervan uit dat binnen alle maatschappelijke klassen getalenteerde mensen zitten. Het is dus de taak van de overheid om iedereen de sociale status te laten bereiken waartoe men in staat is op grond van de eigen capaciteiten. Die bewaamheid kan ontdekt worden door middel van objectieve testen en examens: iedereen die slaagt en dus bewijst de nodige capaciteiten te hebben, moet gelijke kansen krijgen. Daarom worden verschillende maatregelen genomen: studiebeurzen, studentenvoorzieningen, geografische spreiding van universitei-

ten... Het is de volledige verantwoordelijkheid van elke student om dit aanbod te benutten. Indien hij dat niet doet, dan is dat maar zo.

Inhalen

Vanaf het einde van de jaren '60 werd er meer en meer op gewezen dat de traditionele selectiemechanismen van testen en examens, nog steeds niet rechtvaardig genoeg waren. Kinderen uit lagere socio-ekonomische categorieën kwamen in het 'liberale' model nog steeds niet evenveel aan hun trekken als kinderen uit hogere milieus. Zelfs een systeem gebaseerd op 'objectieve' criteria wordt nog steeds sterk bepaald door socio-ekonomische factoren. Zo stelt Torsten Husén vast in "Sociale Factoren in het onderwijs" - een onderzoek in opdracht van de Organisatie voor Ekonomische Samenwerking en Ontwikke-

ling - dat hoe moeilijker een examen is, hoeveel te minder kans studenten uit lagere sociale milieus hebben om te slagen. Het mag dus vreemd klinken, maar de haast overal gebruikte methode van examens, toetsen en proefwerken blijft in de praktijk een belangrijke socio-kulturele drempel.

Daarom groeide geleidelijk een nieuw concept. In het nieuwe 'egalitaire' model wordt gesteld dat gelijkheid niet gemeten moet worden naar dezelfde kansen voor iedereen, maar wel naar gelijkheid in resultaten. Zo'n visie impliceert dus dat het aan achtergestelde groepen mogelijk gemaakt wordt om een belangrijke 'inhaalbeweging' te maken. In een maatschappij zoals de onze, waarin de beginsituatie van de verschillende klassen ongelijk is, moet men aan de zwakkeren groepen dus extra aandacht schenken. Op dit moment is dat haast in geen enkel land het geval. Men beperkt zich meestal tot het verlenen van dezelfde kansen: alle kinderen volgen hetzelfde lesprogramma, krijgen in theorie evenveel aandacht van de leerkracht, leggen hetzelfde examen af. Een ongelijke beginsituatie wordt zo niet weggevoerd.

Ideologie

Met andere woorden: de zwakkeren moeten op één of andere manier 'bevoorrecht' worden. Onderzoek heeft

STUDIEFINANCIERING

ZIN EN ONZIN VAN HET MATTEUSE-EFFEKT

Deleecq - De visie van Deleecq op studiefinanciering kadert in zijn globale opvattingen over de doelstelling van de sociale zekerheid. Deleecq vindt dat de sociale zekerheid gelijkheid moet creëren via een herverdeling van de inkomens. Hiervoor bestaan verschillende mechanismen: de pensioenen, de werkloosheidsuitkeringen, de ziekteverzekering, de kinderbijlagen. Het is slechts een kleine stap om ook de studiebeurzen en de universitaire sociale sektor (alma, peda's, studentendokters...) in dit kader te situeren. Nu is dit geen algemeen aanvaarde visie. Heel wat auteurs stellen dat het niet de taak is van de sociale zekerheid om te herverdelen, maar wel om een vangnet te bieden voor een risico. Herverdeling is in die opvatting eerder een taak van de belastingen.

Ekstraatjes

Deleecq komt tot de vaststelling dat van herverdeling echter niet veel in huis komt: in verhouding blijken heel wat gelden naar de middenkategorieën te gaan, terwijl de allerarmsten er niet van profiteren. Hij noemt dit verschijnsel het Matteuseffect. Vanuit de doelstellingen van Deleecq is het huidige systeem nog voor heel wat verbetering vatbaar. In zijn opvatting moeten de Alma en de peda's voor armen voorbehouden blijven, moeten de rijkere studenten nog meer inschrijvingsgeld betalen.

Het meest uitgewerkte voorstel van Deleecq gaat echter over studiefinanciering. Deleecq stelt vast dat de laagste klassen in verhouding te weinig geld krijgen, en de hogere klassen teveel. Daarom stelt hij een hervorming van het beurzenstelsel voor: Deleecq wil de kleine beurzen - die door de middengroepen worden opgenomen - afschaffen. Met het geld dat zo vrijkomt, wil hij het bedrag van de maximumbeurzen

gevoelig optrekken. Die dekken op dit moment slechts 25% van de totale studietoekost.

Wij vinden dit een onrechtvaardige oplossing, en wel om drie redenen. Ten eerste: Deleecq gaat er bijzaken van uit dat de 'middengroepen' het ook wel zonder dat extraatje van slechts enkele duizenden franken kunnen stellen. Dat is op zijn minst een betwistbare stelling: tienduizend frank is een niet onbelangrijk bedrag, waarmee je bijvoorbeeld een flink stuk van je kursussen kan kopen.

Bovendien herverdeelt hij de middelen enkel binnen de huidige groep steuntrekkers. De hogere klassen, die geen studiebeurzen krijgen, moeten geen extra inspanningen leveren om aan de laagste klassen grotere beurzen te geven. Die last komt volledig toe aan de middengroepen. Het voorstel van Deleecq creëert dus nieuwe discrepanties: de kloof tussen hogere inkomens en de middengroepen wordt groter.

Ten derde houdt Deleecq zich aan de beperkingen van het huidige bedrag voor studiebeurzen. Dat is geen wetenschappelijk, maar een louter politiek standpunt. Men zou met evenveel recht kunnen ijveren om het totale bedrag op te trekken. Het systeem van Deleecq biedt dus weinig perspectief: telkens het slecht gaat met onze ekonomie, daalt de globale pot, worden de beurzen gemiddeld kleiner en wordt de gelijke kans op onderwijs teruggeschroefd. Deleecq maakt het universeel recht op onderwijs dus afhankelijk van conjunctuurschommelingen.

Frauderden

In feite doet hij niets anders dan de financiële beperkingen gebruiken als een wetenschappelijke premisse. Nu is het helemaal geen wetenschappelijke

Echte democratisering gaat verder: iedere militant moet over zijn eigen megafon kunnen beschikken. (Foto Archief)

aangetoond dat bijvoorbeeld intelligente niet alleen erfelijk gedetermineerd wordt, maar ook sociaal bepaald is. 'Demokratisering van het onderwijs' betekent dan veel meer dan aan iedereen die de capaciteiten heeft, de mogelijkheid geven om onderwijs te volgen. Echte democratisering gaat verder: iedereen zou de mogelijkheid moeten krijgen om de vereiste capaciteiten te verwerven.

In België is nog steeds de 'liberale' mentaliteit overheersend, en zelfs die verliest sulaan terrein. De klassieke 'sociale sektor' (goedkope restaurants, huisvesting, enzovoorts) is hiervan een typische eksponent, evenals de studiebeurzen. Op dit moment ontbreekt de politieke wil om zelfs deze verwezenlijking in stand te houden, laat staan ze meer uit te breiden: er wordt bespaard in de sociale sektor, de beurzen worden niet geïndekseerd. Met de uitingen van de 'egalitaire' opvatting is het nog slechter gesteld. Het VSO, de enige concrete beleidsopatie die ooit in dit kader werd

genomen, is dit jaar vervangen door het nieuwe 'Eenheidstype'.

Het maatschappelijke onderwijsdiscours is terug beland op het niveau van vóór het einde van de jaren zestig; men spreekt niet meer over de egalitaire opvatting, de voltooiing van de liberale opvatting zit (terug) ergens halfweg. Nu heeft Veto vorige week cijfers gepubliceerd van de sociale stratifikatie van de studenten van de KU Leuven. Hieruit bleek dat het absolute aantal studenten uit de lagere klassen in 88-89 vergelijkbaar is met de cijfers uit 68-69, en men dus terug op het niveau van 20 jaar terug is beland. Hiermee komen we tot een bijzonder merkwaardige, maar uiterst interessante vaststelling: de concrete resultaten van de democratisering (namelijk de studentenaantallen van de lagere klassen) stijgen of dalen ongeveer parallel met de veranderingen in de heersende onderwijs-ideologie. Wat eigenlijk verwacht kon worden.

Walter Pauli

voorwaarde van sociale zekerheid om binnen een vooropgezette budgettaire ruimte te functioneren. Het doel van studiebeurzen is immers maatschappelijk: de democratisering van het onderwijs wordt bevorderd door extra geld te geven aan wie er behoefte aan heeft. Deleecq haspelt dit doel en één randvoorwaarde, namelijk de beperking van het budget wegens de toestand van de globale rijksfinanciën, voordurend door elkaar. Hij maakt zich op die manier schuldig aan een economisch determinisme.

Het Matteuseffect is enkel onaanvaardbaar voor wie het doel van sociale zekerheid omschrijft als herverdeling, en bovendien akkoord gaat met de gegeven financiële beperkingen. Wie dat niet doet - en dat is een louter politieke keuze -, vindt het Matteuseffect op zich dus geen onrechtvaardige toestand. Wij vinden bijvoorbeeld dat rijkere studenten ook mogen profiteren van sociale gelden: zij mogen ook eten in Alma, of een kamer huren in een peda, of genieten van een studiebeurs.

Wanneer er gewoon meer en voldoende geld ter beschikking gesteld wordt voor onderwijs, zodat er voor iedereen voldoende studiebeurzen zijn, werkt dat niet ten nadele van de armere studenten. Natuurlijk is dat een duurder systeem. Men moet dus andere politieke prioriteiten stellen en elders geld zoeken. Zo zou men de fiscale waarde (300 miljard per jaar) strenger kunnen bestrijden, bepaalde belastingen verhogen, de militaire uitgaven verminderen, ... Nogmaals: het is louter een kwestie van de politieke keuze en maatschappelijke prioriteiten (WP)

GODVER... NET NU WINNIE WILDE HERTROUWEN

V.S.P. Reddy over 'Aware'

«Hindoeïsme is een 'way of life'»

N et als vorig jaar organiseerde Student Aid alternatieve lessen, waar de studenten in plaats van de verwachte les een korte uiteenzetting krijgen over de Derde Wereld-problematiek. Veto sprak met V.S.P. Reddy, één van die 'gastdocenten' en al negen jaar actief bij 'Aware'. Opvallend aan de alternatieve lessen is dat ze nu volledig in het teken van India staan. Vorig jaar werden ze juist algemeen gehouden om het publiek een idee te geven van de problemen die elk Derde Wereld-land heeft. Maar in het geval van India is een andere aanpak wel op zijn plaats. Over het land bestaan namelijk nogal wat misverstanden. Zo mocht Reddy, toen hij door een Student Aid-medewerker ingeleid werd tot zijn verbazing vernemen dat 'Aware' een Hindoeïe-organisatie is.

India is een eerder a-typisch ontwikkelingsland. De problemen die het land heeft zijn voornamelijk intern (de naar onze begrippen feodale machtsverhoudingen, bijvoorbeeld), maar anderzijds is India een democratie. Dan kunnen er toch geen obstakels zijn om de ergste waandoenanden aan te pakken? Als we kijken naar onze eigen geschiedenis, heeft de invoering van het algemeen enkelvoudig stemrecht vlak na de eerste wereldoorlog toe geleid tot een reële emancipatie van de bevolking. Maar in India werkt dat dus anders.

Kast

Reddy: «Direkt na de onafhankelijkheid heeft Nehru geprobeerd het socialisme in India te introduceren. Maar hij heeft niet geluisterd naar de raad van Gandhi, voor wie een revolutie in India niet mogelijk was zonder de steun van de landbouwers. Nehru richtte zich op de meest geavanceerde sectoren: handel en industrie. In het Westen ligt daar inderdaad het revolutionaire potentieel. In India is de situatie heel anders. Door uit het oog te verliezen dat India een agrarische samenleving is, heeft Nehru de machtsverhoudingen onderschat en dus intact gelaten.»

«Alleen de elite, die ongeveer twee procent vertegenwoordigt, doet hier mee aan politiek. Eens verkozen, trekken ze zich niets aan van het volk. Waarom de armen zich dan niet organiseren? Ze zijn ervan overtuigd dat ze voorbestemd zijn voor het leven dat ze leiden. Bovendien zijn ze verdeeld. Als twee rijken met elkaar in conflict raken, zullen ze hun twist laten uitvechten door de armen. Poverty is in de hands of the rich.»

De kern van het Indiase probleem ligt bij het kaststelsel, opgelegd door het Hindoeïsme. In tegenstelling tot wat velen denken, is het Hindoeïsme geen godsdienst, maar eerder een 'way of life'. Je kunt dus zelfs ateiïst zijn en je toch Hindoeïe noemen. Daarmee verklaar je je

teken woekerrentes komen arme landarbeiders zo in de macht van rijke grootgrondbezitters. Ze worden zo verplicht voor hen te werken tegen een hongerloon, zodat ze de lening nooit kunnen afbetalen.

In 1975 werd 'Aware' opgericht. De ervaring had Madhavan geleerd dat van de overheid niet veel hulp te verwachten viel. Hij had namelijk berekend dat van de overheidshulp 62% werd (en wordt) gebruikt om de bureaucratie in stand te houden; nog eens 31% verdween in de zakken van tussenpersonen. Conclusie: de bevolking moest zo direct mogelijk bij de ontwikkelingsprogramma's betrokken worden.

'Aware' doet in een eerste fase eigenlijk niet veel anders dan de mensen hun rechten bijbrengen. Volgens het Indiase recht is 'gebonden arbeid' verboden. Wie de wet overtreedt, wordt beboet; de bevrijde arbeider wordt niet alleen in

vrijheid gesteld, maar moet ook de lening niet meer afbetalen. Het komt er dus eigenlijk alleen op aan de mensen zover te krijgen voor hun rechten op te komen. Dat is echter geen eenvoudige zaak, juist door het diep ingewortelde kaststelsel. 'Aware' kan dan ook alleen slagen door naar de mensen te gaan.

Met behulp van affiches en meetings wordt de bevolking gemobiliseerd. Er wordt een 'dorpsraad' opgericht, waar alleen leden van de verdrukte klassen zitten. Geen leden van 'Aware'; dus de bevolking moet zelf zoveel mogelijk betrokken worden. Die dorpsraad beschermt arbeiders die durven breken met hun werkgever. Ook worden op die manier de lokale ambtenaren onder druk gezet. Als zij teveel de kaart blijven trekken van de rijken, zal de procedure voortgezet worden op hoger nivo, als het moet tot het Supreme Court.

Juich

Maar als de werknemer zijn vrijheid teruggevonden heeft, blijft hij kwetsbaar. Als hij terug in financiële moeilijkheden komt, dreigt hij terug in de macht van de grootgrondbezitters te komen. 'Aware' probeert ook dat op te vangen. De bevolking wordt daarbij niet alleen aangemaand zich ver te houden van drank en het spel, maar er kunnen ook goede koop leningen afgesloten worden bij 'Aware'. Tenslotte houdt 'Aware' zich bezig met gezondheidszorg en beroepsopleiding.

'Aware' is voornamelijk werkzaam in Andrah Pradesh. Naar schatting 225 duizend mensen leven er onder 'gebonden arbeid'. Sinds 1975 zijn er daarvan door 'Aware' 5000 bevrijd. Als je het probleem nationaal bekijkt is er geen reden tot gejuich. Maar Reddy ziet geen reden om van tactiek te veranderen. "De veranderingen komen slechts langzaam

akkoord met een gedragspatroon dat zowel sociale als religieuze grondvesten heeft. Binnen het Hindoeïsme is er een enorme verscheidenheid aan goden, die allemaal geïdentificeerd worden met het begrip 'God' en dezelfde kwaliteiten meekrijgen: almacht, vriendelijkheid, het komt zelfs vaak voor dat binnen één familie verschillende goden aanbeden worden.

Darm

Op sociaal gebied is het Hindoeïsme veel minder tolerant. Aan de Indië worden een aantal wetten opgelegd, die als dharma omschreven kunnen worden. Het komt erop neer dat iedereen 'zijn plaats kent', dat wil zeggen tevreden is met zijn positie binnen de familie, maar ook in de maatschappij. Een andere wet heet karma: iedereen draagt de daden mee die hij in zijn vorige levens begaan heeft. Wie er dus slecht aan toe is, heeft dat alleen zichzelf te verwijten. De combinatie van dharma en karma maakt dat je in het Hindoeïsme geen emanciperende kracht zult ontdekken. Maar volgens Reddy was eerst geen sprake van een dwingend opgelegd kaststelsel:

Reddy: «Oorspronkelijk werden de bevolkingen inderdaad ingedeeld volgens de plaats die ze in de maatschappij hadden, maar die plaats kozen ze dan min of meer zelf uit. Ieder koos immers het vak uit waar hij het beste voor geschikt was. Er was dus geen morele konnotatie verbonden aan het behoren tot de die of die beroepscategorie. Maar de brahmanen, die de religieuze rituelen verzorgden, hebben hun bevoorrechte positie verzekerd door het kaststelsel te vervalschen. Dat werd hun overigens gemakkelijk gemaakt omdat er uit de begintijd geen geschreven bronnen bestonden. Iedereen moest nu binnen de klasse blijven waarin hij geboren was. Voor de bevoorrechten, waaronder de brahmanen, was dat uiteraard een goede zaak.»

De stichter van 'Aware' is P.K.S. Madhavan. Zoon van een grootgrondbezitter, kwam hij al vroeg in opstand tegen de waandoenanden waarmee hij gekonfronteerd werd. Hij organiseerde zelfs een staking in de mijn van zijn vader. Later zag hij met lede ogen hoe de lokale overheden zich niets aantrokken van de problemen van het volk. Ontgoocheld gaf hij zijn baan bij het planburo op en ging in de bergen mediteren. Maar ook daar voelde hij zich niet op zijn plaats. De religieuze leiders bemoeiden zich liever niet met de problemen van deze wereld. Madhavan keerde terug naar huis en probeerde zich te verzoeken met het gemakkelijke leven dat voor hem uitgestippeld leek.

Mobiël

Een reis naar de deelstaat Andrah Pradesh bracht een nieuwe wending in zijn leven. Eerst was hij van plan een boek te schrijven over het leven van de tribalen, de oorspronkelijke bewoners van India. Maar toen hij de onmenselijke omstandigheden zag waarin deze moeten leven, wou hij meer doen dan 'intellectuele exploitatie', zoals hij zijn boek noemde. Vooral de praktijk van 'bonded labour' stootte hem tegen de borst. Deze praktijk is nog het best te omschrijven als een modern soort lijf-eigenschap. Door leningen af te sluiten

Willem Wilmink in Arenbergkasteel

Het type van de ideale uitlegger

Willem Wilmink is dichter en auteur van enkele jeugdboeken. Hij is ook liedjesschrijver voor onder andere Herman van Veen, akkordionist en zanger van eigen teksten. Zijn naam gaat schuil achter bekende kinderprogramma's als 'De Stratemaker-opzeshow', 'ome Willem' en 'Sesamstraat'. Hoewel hij tot 1978 als wetschappelijk medewerker verbonden was aan de Universiteit van Amsterdam, en die misnoegd verliet omdat hij literatuur wou laten primeren op literatuuronderwijs, geniet hij toch grote bekendheid voor zijn schriftelijke kursussen dichtten waarvoor hij in 1986 de Gouden Griffel kreeg. Een portret van een schrijver die de dingen zo gewoon mogelijk probeert te zeggen.

Het begon allemaal zoals je het je wel kan voorstellen: in de zestiger jaren, met een akkordion. Wilmink was de man die zijn zelfgemaakte liedjes ten gehore bracht in de kroegen, hij gaf kleur aan de feestjes van de democratisering. Intussen vergat hij ook de boeken niet, want hij bracht het tot wetschappelijk medewerker aan de universiteit. Tien jaar later keerde hij haar de rug toe. De universiteit vergat de democratisering, en Wilmink kon het niet langer aanzien dat er een kloof ontstond tussen de realiteit en de hoogdravende wetschappelijke opvattingen, onder andere over literatuur.

Bovendien werd hij ook argwanend bekeken omdat hij zich bezighield met kinderliteratuur, een vakdoem dat nog niet uit de wieg gegroeid was. Tien jaar later krijgt kinderliteratuur en ook de schrijvers ervan veel meer aandacht. Zo ontving Wilmink in 1988 de Theo Thijssenprijs, de P.C. Hooftvariant voor de beste bijdrage aan jeugd- en kinderliteratuur.

Schrijverswinkel

Toch werd zijn werk lange tijd als onpedagogisch beschouwd, omdat Wilmink er niet voor terugdeinst de dingen te beschrijven zoals kinderen ze aanvoelen. Toen hij de universiteit verliet, begon hij een schrijverscollectief, 'schrijverswinkel' genaamd, samen met onder

India

« vervolg van p.1

te organiseren die met de campagne te maken hadden), ofwel passief (door zelf geen grote activiteiten te organiseren). Het VRG vormde op dat laatste een uitzondering door uittekeren op de India-avond een Verbroederings-TD te organiseren die - naar Student Aid ons wist te verzekeren - bovendien verlieslatend was.

Ook de Raden werden aangesproken om mee te doen. De Akademische Aktie, die oprise tot meer mondiale vorming werd onderschreven op Sociale Raad, maar niet op Kringraad. Daar werd het belangrijkste punt van de motie verworpen, namelijk de eis dat er meer mondiale vorming moest komen in elke fakulteit. Onder andere Politika en Psychologie vonden dat die vorming al voldoende in hun curriculum was opgenomen. De rest van het voorstel is wel aanvaard, wat natuurlijk vrij zinloos is. Maar krijg dat maar eens uitgelegd aan onze vergaderbeesten.

Luc Janssens
Marij Preneel

op gang, maar de huidige werkwijze garandeert dat de bevolking voorgoed wakkergeschud wordt. Nadat we zien dat het dorp waar we ons jarenlang gevestigd hebben gezuiverd is van 'gebonden arbeid' verhuizen we naar een ander dorp. Onze slogan is niet voor niets: 'Aware' must go, awareness must stay. Met hervormingen opgelegd door de overheid bereik je niets, daar hoort op het platteland niemand iets van.»

Luc Janssens

opzicht, in tegenstelling tot de schoolmeesterachtige aanpak van veel andere jeugdauteurs.

Toch maakt zijn literatuurbenadering een soms oppervlakkige indruk, vooral omdat Wilmink een literaire waarde toekent aan de smartlap. Zo vindt hij een gedicht van de Zangeres zonder Naam even waardevol als een gedicht van Leopold. Literatuur is voor hem dan ook alles wat niet de bedoeling heeft rechtstreeks naar de werkelijkheid te verwijzen, en die definitie staat los van alle kwaliteitscriteria.

Pastiches

Wellicht is dat ook de reden waarom hij in 1988 promoveerde op een proefschrift over Hendrik de Vries. Bij deze vorig jaar overleden nestor van de Nederlandse poëzie ontbreekt immers ook grotendeels de hiërarchie tussen literair taalgebruik en spreektaal, tussen het fraaie en het vulgairiserende. Dat kan ook gezegd worden over Wilmink, die soms poëzie schrijft verwant aan de sensatieve verzen van Gorter, maar tegelijk een lang gedicht kan schrijven over Jan Olfiant, waarin de preokkupatie met stront centraal staat. Veel van Wilmink's verzen zijn trouwens bewerkings van pastiches. In welke mate deze gedichten werkelijk waarde hebben, is een kluit voor de literatuurwetenschap. Het is wel duidelijk dat Wilmink een stevige bijdrage levert aan de opwaardering van de kinderliteratuur. Wordsworth schreef ooit: 'The child is father of the man', en die woorden neemt Wilmink ernstig. Opvallend is vooral Wilmink's bedrieglijk eenvoudige schrijfstijl, en daar kunnen veel schrijvers van leren. Wilmink zit ooit daarvoor: 'Als je iets probeert te formulieren, moet je duidelijk zijn. Dan merk je dat vaagheid vaak samenhangt met oneerlijkheid'.

Paul Demets

KAAS

VAN WILLEM ELSSCHOT
DOOR HERMAN VERBEECK

LEUVEN
AUDITORIUM VLAAMSE LEERGANGEN
van 14 t/m 17 feb. 20.30 u
van 7 t/m 10 maart 20.30 u
01622.21.13

DE DDR BEWEEGT

ontmoetings, kultureel en politiek

Bezoek O-W Berlin, Leipzig en een derde DDR-stad
7 dagen vlak voor de verkiezingen (24/2 tot 3/3/'90)

11.900 fr.

(reis, vol pension en visa inclusief)

Meer info: Graffiti Jeugddienst, ☎ 02/512.1936
of Stalingradlaan 18-20, 1000 Brussel

advertentie

Van Gorp en Peeters

Mr. Martin is van huis

Dans konfronteren met teater: het is stilaan een gewone zaak geworden. Vaak is het een niet meer dan een sausje voor het ander, en blijven de toeschouwers op hun honger zitten. Toch heeft het Stuc met het Klapstuk een aardige reputatie opgebouwd. De theorie wordt ook aan de praktijk getoetst door de productieopdracht die danser Bert Van Gorp en aktrice Carine Peeters kregen. Dat leverde een kompleksloze voorstelling op over relaties, en over wat de butler en de dienstmeid doen als de baas van huis is. Dansen misschien?

verfrissend binnen het totale concept. Hoe wordt dat bij jullie geïntegreerd?

Van Gorp: «Houdingen in stripverhalen hebben meestal iets relativerends. Als de jaren zestig en zeventig gekenmerkt waren door expressivistische houdingen, is er nu een terugkeer naar de vorm, omdat men niet meer wil vervallen in die overdreven expressiviteit. Daaronder liggen de emoties verborgen. Wij willen die in onze voorstelling naar boven halen.»

«We hebben de houdingen uit de strips overgenomen, maar ook poses uit stomme film, omdat we vermoeden dat dit ook de herkenning bij het publiek in de hand werkt.»

Veto: Duroire zegt dat hij zijn voorstellingen in eerste instantie maakt omdat hij het publiek entertainment wil bieden. Is dat bij jullie zo?

Peeters: «Voor mij is dat inderdaad heel belangrijk. Dat heeft ook wel ergens te maken met mijn teaterachtergrond, en omdat ik danstechnisch niet de perfectie van Bert kan bereiken.»

Van Gorp: «Ik acht het niet zo noodzakelijk dat het publiek zich louter zit te vermaken. Belangrijker is de relatie die zich ontspint. Het publiek moet daar konklusies uit trekken, het eventueel grondig met ons oneens zijn. Als we met de voorstelling zo'n punt kunnen bereiken, dan is het geen entertainment meer.»

Veto: Kompleksloze voorstellingen als die van Platel en Duroire lijken soms gemaakt uit een zeker verzet tegen de ideologie en visie op dans van de grote namen, zoals de Keersmaeker, Fabre of Vandekeybus. Willen jullie ook reageren tegen die lijn?

Van Gorp: «We hebben alleszins een andere manier van werken. Mensen als Fabre of de Keersmaeker dikteren de wet, en willen dat het hele proces verloopt zoals zij dat voorzien. Wij zijn allebei met een andere voorstelling bezig

ONSCULD - Je bent jong en je wilt wat. Achter deze banale slogan schuilt een universeel gegeven: de fundamentele zoektocht van een tiener naar het onbekende, gedreven door nieuwsgierigheid en verlangen. In de konfrontatie van het 'onschuldige kind' met de wereld van de volwassenen verliest het kind vaak die onschuld.

De film 36 Filette, het debuut van Catherine Brillard, gaat over dit thema. Lili, een 14-jarig meisje, ontmoet tijdens de vakantie Maurice, een man van middelbare leeftijd. Hij maakt er een hobby van om meisjes te versieren; jong wild verschalkt door zijn machopose en zijn BMW. Achter die facade zitten zijn verloren illusies verscholen.

Maurice en Lili vullen elkaar aan: zij gebruikt hem als sleutel tot de 'grote' wereld, hij gebruikt haar ontluikende seksualiteit. Een levensrecht spel, maar wie bepaalt de regels? Het realisme van de film wordt nog versterkt door de rauwe taal en de hardheid waarmee de personages met elkaar omgaan. Zie agenda op pag. 2. (SVOB)

op dit moment, en vanuit de spanning tussen zuivere dans en teater ontmoeten we elkaar. Dat is een heel andere basis.»

«Er is ook het aspect van de opluchting: als er teatermakers zijn die alleen jagen op effecten, of als het akteren bijna volledig wordt terugschroefd, dan hoeven wij dat niet meer te doen.»

Veto: Gertrud and James' gaat over een butler en een dienstmeid. Dat doet denken aan de Angelsaksische sociale konstellatie.

Van Gorp: «Ik dans momenteel bij het 'Théâtre Impopulaire', en ook daar vind je dat terug. Het artificiële van heel die cultuur beïnvloedt mij. Vaak heeft het ook iets absurds, vandaar onze prookpatie met Ionesco. Voor 'Mr. and Mrs. Martin' zijn we uitgegaan van 'La Cantatrice Chauve'.»

Veto: Een ander element in de stukken van Ionesco is de onmogelijkheid tot

kommunikatie, en de humor circelt daaromheen.

Van Gorp: «Onze humor is situatie-humor. Karlon Fonteyn zei over zijn manier van werken: 'Niets is bewust humoristisch gespeeld.' Dat is bij ons duidelijk niet het geval. Het gaat om een soort overacting, nervositeit die komisch werkt. Bij ons is humor essentieel verweven met het ontstaansproces.»

Veto: In het eerste gedeelte krijgen we een butler en een dienstmeid te zien, in het tweede gedeelte een pasgehuwd koppel. Jullie spelen beide rollen. Waarom geen konfrontatie met andere dansers?

Van Gorp: «Je vindt heel zelden mensen die intuïtief dezelfde kode met je delen, en dat brengt mee dat het repetitief proces veel langer wordt om op dezelfde golfteugel te raken. Op dit moment vinden we het interessant om met twee te werken. We zijn een duo dat zich

voortdurend gekonfronteerd ziet met elkaar en met de tijd, die in de vorm van een metronoom fysisch aanwezig is. Het moet doodgewoon mooi zijn om naar te kijken, een narrativiteit waar je als toeschouwer verschillende kanten mee opkan. En daar is momenteel geen konfrontatie met andere dansers voor nodig.»

Paul Demets

“Vele kusjes van je boemiflapdrotscheetboerinneken”

♥

De auteur van dit prachtige, originele tjtje mag zijn prijsje komen afhalen op de redactie. We hebben voor deze innemende zoenster een stripalbum van Cupido klaarliggen.

♥

♥ Wat mij betreft: een twen met spirit, ofschoon klein van stuk. Verder natuurlijk een Valentijntje voor alle Ririe-korrespondenten en zoekertjeslezers - Ririe in het bijzonder. En kusjes voor Veto. Rara.

♥ Joris wenst al zijn vriendjes een toffe Valentijn. Tot op de Valentijndag!

♥ Liefste Sneeuwvitje, laat ons nog lekker lang samen stouwt zijn. Zoetje.

♥ Lamauvaise, 'k moet elke nacht aan je denken. Mijn hoofd lijkt wel je lievelings-terrein. Je dwaalt er rond; zit me lief te wenken. Wil je ook overdag mijn beste vriendin niet zijn? Ptk.

♥ Borg, het is toch waar, ik hou van je, Valentijnkusjes, Steven.

♥ Koentje Wauwers, ook de jongens houden van jou. MIK.

♥ 'Ay mi, 'seitsi, 'aymie, /Vercoren lief, mi es soe wee/Sprect jeghen mi en wort oft twee./Dat mi therte conforteer.'

♥ Morgane, ik hou van jou. Na negen jaar betover je me meer dan ooit. Wil je mijn koningin zijn, jij die het licht van mijn dagen en de lotgenote van mijn geluk bent? Ik ben de jouwe voor altijd, mijn Paco Rabanne en Givenchy III prinses. H.

♥ Dag mazel. xxxxxxxxxxxxxxxxxxxx...

♥ Bolleke, ach dit moeten ze in de Scouts van Evere es lezen. Broeggen koffiepotsherengeluk?

♥ Aan mijn lieve S.M., hij mocht bij haar niet blijven, de roep van 't vaderland, af en toe zou hij schrijven, toch was 't wreed ambetant. Door A. Roxy.

♥ Hoe groot is mijn gebelie, als gij niet in mijn nabijheid zijt. Het (ander) groot la-weit.

♥ Liefste 36, ik ben dol op uw kleinste teen. Maat 40.

♥ Pas maar op of ik eet je op, poezeloeze-woefke!!! Tatoeske.

♥ Santje, remember 'Somewhere beyond the sea somewhere waiting for you, your

lover stands on golden sand and watches the ships that go sailing'. Je ventje.

♥ Ich bin din, du bist min./ Des sollst du gewis sin./ Du bist beslozzen./ In minen herzen./ Verlornt ist das slüzzelin./ Du muost immer drinne sin.

♥ Mijn allerliefste stekelbaarsje, al wil ik het niet altijd toegeven, ik ben stapelgek op jou. Je tilt me op tot ongekende hoogtes. Je maakt me man, nog even wachten!

♥ Sophie, woorden schieten mij tekort om te beschrijven hoeveel ik van je hou. De vakjes zijn beperkt, dus: voor mij is elke dag een Valentijnsdag. Kusje, Tom.

♥ Aapje, eindelijk ben je terug en beloof me dat je nu nooit meer van me weggaat, want ik kan echt niet meer zonder je. Lieve kusjes van je beertje.

♥ Vele tarstochtelijke kusjes voor mijn lieveke Yveske. Je Anoniempje.

♥ Jan, you 've got my heart and my soul, you 've got everything. You 've got my love and my heart, all these precious things. I'm

so in love with you and so in love are we. Prutske.

♥ Mijn allerliefste aapje, ik voel me eindelijk gelukkig bij je en ben blij dat je er weer bent. Ga nu alsjeblift nooit meer zolang van me weg. Vele lieve kusjes van je boemiflapdrotscheetboerinneken.

♥ Ga je mee een kampvuur maken, dan kunnen we samen gezellig naar vallende sterren kijken... dan mogen we een wens doen! Van je wit konjintje.

♥ Wild thing, you make my heart sing... oh yes, but switch verdomme your receiver on! Once more, your Mungo Jerry.

♥ Lieve Ve, de eerste vlinders zijn al voorbij. Die ene hele grote is bijna volgroeid in mijn hart. Ik hou van jou. Het zal een lekkere warme, nee hete vakantie worden. Peter.

♥ For my biggest fan, I think I love You, your smile is like a pearl in a shell. From D.Y.A.

♥ Liefste snoezelke, ik weet dat je een tiretje hebt en dat niet alleen je handen want zijn. Hoelang moeten mijn voetjes nog wachten om opgewarmd te worden. Je Snoezedotje.

♥ Dance me to your beauty with a burning violin (...) dance me to the end of love. Petit-Beurke, aan ons de jaren negentig (om te beginnen). Nobody.

♥ Flappie, jij bent de tofste en de liefste. Teddy.

♥ Eindelijk weer een caramel. Zo schrijf ik op dit blanke vel. Poesje houdt van Pipiford En omgekeerd ook wel.

♥ Gaetane, I feel so lucky when I look in those green eyes. Marco.

♥ Tatoeske! Zo d'ouden zingen, zo kraken jouws dingens.

♥ Want ik hou niet van madammen met een bontjas. Madammen met een bontjas zijn gemeen. 'K moet niet hebben van madammen met een bontjas, tegen madammen met een bontjas zeg ik: 'Neen!'

♥ Pimpampontje' wenst Poempatijntje

MOEST ER NOG LIEFDE ZIJN?

Ghequetst ben ic van binnen.

Doorwont mijn hert so seer,

Van uwer ganscher minnen

Ghequetst so lanc so meer,

Waer ic mi wend, waer ic mi keer,

'c En can gherusten dach noch nachte

Waer ic mi wend, waer ic mi keer,

Ghi sji alleen in mijn ghedachte.

nog vele zuigplek... euh... stipes, en is van plan met haar de eeuwige gravenelden in te trekken.

♥ Voor mijn rotzakke uit Bierbeek een kusje omdat hij zo onmisbaar is voor mij: smak!

♥ When I look at you, I'm overwhelmed with beauty. When I look at you, my heart is your booty. K aan K.

♥ De gravin verleidt nog steeds de hertog om 12.00 u. stipt.

♥ Een lief toeristje wenst zijn bolliewoespieke nog jaren vol van zoete nijlpaardkusjes, tedere krokodillenblikjes en zachte kreefsrestrelingen.

♥ P, schatteke, vertel me waarom ik zoveel van je hou?! Ik kan nooit zonder jou! Oneindig veel kusjes, waar je maar wil. Uwe G.

♥ Nancy, ik ben stielverliefd op jou. Jan (1st kan TEW).

♥ Luc zoent! Stern.

♥ Lieve Hilda, om dat bij jou te zijn wil ik eigenlijk wel de vloer veranderen. Peter.

Dirk van Bastelaere en Saint-Amour

"De visie van Brems op poëzie is kleinburgerlijk"

Dirk van Bastelaere is nog geen dertig jaar, maar met zijn twee dichtbundels *Vijf jaar en Pornschlegel* en *andere gedichten* (waar hij de Pernath-prijs voor kreeg), onderscheidt hij zich als één van de belangrijkste Nederlandstalige jonge dichters. Dat wil niet zeggen dat hij populair zou zijn: van Bastelaere schrijft een weerbarstige poëzie die zich niet onder één noemer laat vangen, en die geen eenduidige lezing toestaat. Als hij erover praat, hanteert hij termen als gelaagdheid, intertekstualiteit, postmodernisme. Hij verwijst naar de dekonstruktie van de Franse filosoof Jacques Derrida. Donderdag is hij in Leuven, om er gedichten te lezen op Saint-Amour. Veto sprak met hem.

Veto: De aanwezigheid van Dirk van Bastelaere op een festival als Saint-Amour is niet erg evident. Leent jouw poëzie, die toch moeilijk toegankelijk is, zich wel tot voordracht?

Van Bastelaere: «Alle poëzie is leespoëzie, net zoals alle poëzie ook voorleespoëzie is. Je kan niet zeggen wat wel en niet kan op een podium. Maar als je een dramatische encensering verwacht, dan moet je bij Johan Joes zijn. In zoverre dat nog poëzie te noemen is, natuurlijk. Mijn entertainwaarde is zero.»

«Kijk naar het verschil tussen Poetry International in Rotterdam, en de Nacht in Utrecht. In Rotterdam heb je een aandachtig, internationaal, professioneel publiek, met kritici en dichters. Het zijn mensen die nood hebben aan een tekst die op papier staat. Zoals Utrecht zijn er hier veel avonden: twintig dichters, met een groot aantal entr'actes, soms in die mate dat de poëzie entr'acte wordt van de entr'actes. Dat is veel meer een circus. De 'act' is er van belang. Literatuur moet entertainen.»

«Coorevits heeft zich op Utrecht gemodelleerd. Hij hoort thuis in wat ik de ideologie van de onmiddellijkheid noem. Een ideologie is een gelimiteerd discours dat aanspraak maakt op algemene geldigheid. Dat wil zeggen, men wil voor natuurlijk en vanzelfsprekend doen doorgaan, wat eigenlijk het gevolg is van culturele waarden en dogma's. Zij wil zichzelf voorstellen als de norm, de normaliteit, de juiste visie.»

«Coorevits wil vooral poëzie verkopen door glitter en schijn aan het optreden te verbinden. Die ideologie wordt vooral bepaald door radio- en televisieprogramma's, weekbladen en tijdschriften. *Humo* en het *Nieuw Wereldtijdschrift* van Herman de Coninck zijn er elementen van. De Coninck wil een literatuur die in de eerste plaats leesbaar is, zoals een krant leesbaar is. Hij weerkt elke ideologie die daar kritisch tegenover staat. Voor het NWT heb ik indertijd een stuk over Raymond Carver geschreven. De Coninck schrapte alle verwijzingen naar dekonstruktie en postmodernisme. Het woord 'diskontinuu' mag je daar niet in de mond nemen.»

Mallarmé

«Mijn gedichten staan haaks tegenover die ideologie. Benno Barnard zei ooit: «Dirk, hier snap ik geen flikker van, leg me dat nou eens uit». Dat is natuurlijk flauwekul. Poëzie moet op haar intrinsieke waarde worden beoordeeld. Maar voor hen mag het vooral niet te moeilijk zijn. Coorevits is ooit van plan geweest een 'Nacht van de moeilijke jongens' te organiseren. Ik moet zeggen dat *Saint-Amour* eigenlijk wel zo'n nacht is: Claus, Nolens, Spinoy en ikzelf zijn 'moeilijke jongens'.»

Veto: Met Claus kun je wel alle kanten op. Hij heeft ook erg toegankelijkke

poëzie geschreven, en is bovendien een media-figuur. Ook Nolens is veel 'leesbaarder' geworden. En hij is op tevee geweest met zijn dagboek.

Van Bastelaere: «Dat is waar. Maar ik vraag me af of je niet beter af bent met honderd lezers die echt weten waar je poëzie over gaat, dan met duizend lezers, die de bundel hebben gekocht omdat hij in *Humo* vijftien regels heeft gekregen, of omdat je op Saint-Amour een leuk dasje droeg.»

«De reportage van *Wie schrijft, die blijft* over Nolens was een voorbeeld van die media-ideologie. Het ging in de eerste plaats over het dagboek van Nolens, en niet over zijn poëzie. Men heeft hem gefilmd in zijn prive-omgeving, een beeld van hem opgehangen dat beantwoordt aan de media-opinies over een schrijver. In zekere zin hebben ze hem 'genormaliseerd'. Het was een uitstekend portret, maar tezelfdertijd degoutant.»

Amerika

«Claus heeft ooit een onderscheid gemaakt tussen lees- en spreekpoëzie door twee onderscheiden bundels, *Heer Everzwijn* en *Van honen zeggen*, tegelijk te publiceren. Kouenaar maakt dat onderscheid ook, maar het is artificieel. En wat is het resultaat? Men gaat je gemakkelijkste gedichten lezen. Waarom leest Claus zo vaak *Het graf van Pernath*? Omdat die cyclus zeer direct is, de anekdotische waarde is bekend. Dat er verwijzingen naar Mallarmé in zitten, dat kan niemand wat schelen.»

Veto: In je toespraak bij de uitreiking van de Pernath-prijs heb je gezegd dat de 'versatiliteit' van Claus jou te vrijblijvend is.

Van Bastelaere: «Daar bedoel ik het volgende mee: als Claus een bundel wil schrijven met 366 gedichten, gaat hij twee dagen achter een tafel zitten en schrijft hij die 366 gedichten. Hij leest een boek over Hart Crane en gebruikt het om er zes gedichten over te schrijven.»

Veto: Maar dan heb je het over een bundel als *'Almanak'*; een bundel knit-terveren die toch los staat van wat je zijn 'echte' poëzie zou kunnen noemen.

Van Bastelaere: «De beste poëzie van Claus is zijn vroegste werk. Dat is heel erg lyrisch, gedreven, geschreven vanuit een noodzaak. Ik denk dat hij je toet wordt om nog in poëzie te geloven. De lyriek is er uit. Kijk naar zijn sonnetten: hij maakt gewoon liefdespoëzie, en

onderzoekt niet wat poëzie is, en hoe ze werkt.»

«Na *Heer Everzwijn* heeft Claus alleen maar bullshit geschreven, buiten *Het graf van Pernath* en *Alibi*, dat hier en daar een heropflakking laat zien. Maar neem nu een vers als 'mijn manke ree, mijn mannequin met diarree', dat is niet eens leuk meer. Dat is die versatiliteit. Hij schrijft té gemakkelijk.»

Veto: Uiteindelijk moet ook jij met liefdespoëzie zeven minuten vullen op Saint-Amour. Het probleem is: heeft Van Bastelaere wel liefdespoëzie? Er komt een 'Anja' voor, waardoor je denkt: dit zal wel iets over liefde worden, maar als je de gedichten leest, is dat niet erg duidelijk.

Van Bastelaere: «Op een of andere manier, op het anekdotische nivo, zijn het wel liefdesgedichten. Maar ze zijn op verschillende manieren leesbaar. Filosofisch gezien gaan ze over de onmogelijkheid van het subject om zich als identiteit te zien. Er wordt een werkelijkheid gepresenteerd, maar ook die is schijn. De taal wordt op een bewuste manier gemanipuleerd, uit zijn omgeving weggesneden en in een andere context geplaatst. Klischees worden verwerkt en krijgen een subversief karakter. In *Pornschlegel* heb ik alles in een intertekstueel kader geplaatst, waardoor alles meervoudige interpretaties moest krijgen. Ik geloof niet in de eenduidige betekenis.»

Veto: Hoe ver kun je daarmee gaan? Umberto Eco wijst in *'De slinger van Foucault'* op het gevaar van het voortdurend doorschuiven van betekenissen. Daar valt op de duur niet meer mee te leven.

Van Bastelaere: «Als verweer hier tegen kan je een indruk van eenduidigheid scheppen, een kader creëren waarbinnen op het eerste gezicht een beperkt aantal betekenissen mogelijk zijn. Het biedt de lezer meer houvast, maar uiteindelijk is de zaak toch ongeïmiteerd.»

Voorleesbaar

«Ik denk dat mijn nieuwe gedichten op het eerste gezicht begrijpelijker zijn. Ze lijken realistisch-er. *Pornschlegel* was voor een deel literatuur over literatuur. In mijn nieuwe bundel, die *Diep in de schouwburg of Diep in Amerika* zal heten, zal dat meta-aspect op een andere manier aanwezig zijn. De nieuwe gedichten zijn in zekere zin simulakra, drogbeelden. Het zijn kaarten die niet meer naar gebieden verwijzen. De referenten zijn op.»

MOEILIJKE JONGENS

Op donderdag 15 februari gaat in de Aula Maxima *Saint-Amour*, de vijfde en laatste liefdesguld in één week tijd van Luc Coorevits' *Behoud de Begeerte*, door. Negent dichters zullen er u in alle toonaarden de liefde bezingen. De zestienjarige hinde Jo Goaverts, de jonge helden *Van Bastelaere* en Spinoy zullen wel de spits afbijten. Dan is het de bedoeling dat u licht met de grappies van Tom Lanoye, en respect hebt voor Elma van Haaren en Neeltje Maria Min. Het derde luik van de avond wordt verzorgd door het zware geslacht: Leonard Nolens, Herman de Coninck en Hugo Claus. Breng uw recordertjes mee!

Het feest verloopt als volgt: u krijgt drie dichters te verwerken die elk zeven minuten over de liefde orakelen, en dan is er tijd voor een kleine verfrissing. Coorevits heeft daarvoor drie paarden in zijn stal. Een Marijke Boon zegt 'levenslieders' (en géén smartappelen) te zingen. Dat maakt weinig uit, de vraag is of zij goed is. Al haar nummers zijn doorslagjes van één enkel liedje, en na één keer ken je dat liedje wel. Van Marino Basso Vendelzwaaiers weten wij dat ze met kranten zwaaien.

Een aparte entr'acte is *La Pat*, in Nederland zowat de sensatie van 1989, en niet ten onrechte. 'La Pat' is de artiestennaam van ene Patty Trossel, een 26-jarige schone die zichzelf een *Frau für die Liebe* noemt, en daar draagte ze zich ook naar. Sterk herinnerend aan Marlene Dietrich en het vooroorlogse kabareet, brengt zij een begeleidingsband een soort van muziek dat het midden houdt tussen kitsch en kunst. Haars CD ligt nu in de winkels. □

Saint-Amour op 15/2 om 20.30 u in de Aula Maxima. Voor info: ☎ 29.10.24. Kaarten kosten 300/350 fr.

Van Bastelaere: "Ik geloof niet in de eenduidige betekenis."

(Foto Paul De Malsche)

Veto: Tom Lanoye verwijst je dat jouw poëzie alleen maar literatuur bij literatuur is.

Van Bastelaere: «Tom Lanoye is, al zal hij het zelf niet willen hebben, een slachtoffer van de liberale ideologie van de vrije-markteconomie. Een boek is een produkt dat op de markt wordt gebracht, en dat produkt moet winst maken. Lanoye wil ervan kunnen leven, maar dat willen wij ook. Daarom hebben wij (*Van Bastelaere*, *Spinoy* en *Hans Vandevoorde*, *nvd*) een ontwerp voor een subsidiesysteem voor het Fonds der Letteren klaar, dat binnen afzienbare tijd door politici zal worden verdedigd. Het zou ons in staat moeten stellen ten minste een paar maanden per jaar aan het schrijven te kunnen wijden. Het systeem is vergelijkbaar met het Nederlandse, dat werkt met maandelijken van drieduizend gulden. Als je daar een beurs krijgt, gaat het om minimum tienduizend gulden. Dat is een minimale basis om professionalisering in de hand te werken. Dewael verbindt op typisch dilletanterige wijze een absurde voorwaarde aan de toekenning van subsidies: je moet een kontrakt indienen. Dat is gevaarlijk. Op die manier kan een uitgever bepalen of een auteur al dan niet een beurs krijgt. In dit verband lijkt een uitspraak van Barthes me van belang. Hij ziet de hegemonie van het leesbare boek als het einde van het boek, omdat het de marginale genres elimineert. "Il triompherait sous ses formes les plus abjectes: ce serait le livre de la communication de masse, le livre de la consommation, disons le livre capitaliste."»

«De poëzie van Lanoye is trouwens niet als poëzie geschreven. Zij is geschreven voor het podium. Dat is ook het geval met Johan Joes. Hun meerwaarde ligt op het podium, niet in het boek. De meerwaarde van mijn poëzie zit in het lezen. Bij hen moet alles voorleesbaar zijn. Als de tekst niet eenduidig is en je begint af te vragen waar het eigenlijk over gaat, werkt de voordracht niet meer.»

Veto: Een bijkomende moeilijkheid bij jou is dat je je gedichten met citaten omgeeft. In *'Vijf jaar'* staan er een vijftiental. Is dat echt nodig?

Van Bastelaere: «Die staan daar, omdat die inhoudelijk iets zeggen over de bundel. Ze hebben een verklarende functie, een soort 'flaptekstfunctie', en ze relateren je werk aan aspecten van het werk van iemand anders. Ze expliciteren bepaalde thema's in je poëzie. Citaten zijn ook een spel, in *Pornschlegel* nadrukkelijk, omdat ze verborgen zijn, en opzettelijk fout.»

«Men zegt dan: niemand kan ze eruit halen, maar dat is de bedoeling ook niet. Het moet voor mij ook prettig zijn. Ik kan dan zeggen "haha, ik gebruik hier Shelley, maar ik zeg het anders dan Shelley". Het probleem is de schoolfrikkerige opvatting over intertekstualiteit, zoals Paul Claes die heeft. Volgens hem is intertekstualiteit altijd intentioneel, omdat dat in zijn kraam past. Op die manier kan hij ook nog iets doen met de vier jaar dat hij Klasseke Filologie heeft gestudeerd. Hij heeft gewoon het bronnenonderzoek van vroeger daardoor veranderd. Taal is echter in essentie intertekstueel, en daar gaat Claes pas op het einde van zijn boek *Echo's echo's* op in. Elke code verwijst naar een andere code. De betekenis wisselt met de kontekst, zoals Derrida zegt. Dat is mijn uitgangspunt. In mijn poëzie zitten krantekoppen van De Morgen.»

Postmodern

Veto: Dat maakt je poëzie wel erg intellektualistisch. Een kritikus als Brems vindt je werk knap gemaakt, maar ook erg koud.

Van Bastelaere: «De visie van Brems op poëzie is verouderd en kleinburgerlijk, net zoals die van De Coninck, met zijn 'troost van het pessimisme', voor wie poëzie een nutfunctie heeft. Dat is een regressieve houding. Als kritikus heeft Brems volgens mij afgedaan als hij zich de hele jarenvorming, zoals die de laatste jaren is gegroeid onder impuls van Derrida en De Man, niet eigen gaat maken. Het grootste probleem is een probleem van metafysische orde. De modernen wilden de werkelijkheid kennen. De postmodernen vinden dat de werkelijkheid onkenbaar is; en niet representeerbaar. Er is een kloof tussen de werkelijkheid, en de taal die eraan zou moeten refereren. De fysici hebben ooit gedacht dat de natuur een geordend geheel was. Dat is nu ook voorbij. Denk aan *Chaos* van James Gleick.»

«Brems, Barnard en De Coninck geloven in die representatie. Brems heeft het altijd over 'het leven'. Het leven primeert, en de literatuur is een afgeleide. En dat terwijl het poststrukturalisme duidelijk maakt dat de werkelijkheid taal is.»

Veto: Is het de taal die het denken ordent, of is de taal maar afspiegeling van het denken, zoals Chomsky stelt?

Van Bastelaere: «De invalshoek van Chomsky lijkt mij heel raar. Ik denk dat de taal het denken ordent.»

Johan Reyniers
Els Van de Perre

POLARISEREN

Polen en de Derde Wereldoorlog

Over Polen, Duitsers, Russen en Joden

Marcel: De Polen weten wat ze al die jaren gemist hebben. Wie het zich kan veroorloven heeft zich dan ook in allerijl een schotelantenne aangeschaft. Je vindt ze overal, op boerderijen op het platteland, of gewoon liggend op de leuning van een porte-fenêtre twee hoog boven de stoep in Warschau. Eindelijk Westerse televisie, eindelijk MTV, 24 uur op 24. Eindelijk Marcel Vanthilt als Veejay aan het werk gezien. Wie zei daar dat Polen geen satellietstaat meer wil zijn?

Kommunisten: Niet gezien.

Paard: Op de Poolse wegen kom je nog meer paarden-en-kan tegen dan fietsers. Behalve op de stukjes autosnelweg die je hier en daar aantreft (twee in totaal). Maar om dat te verhiinderen, is er dan wel een expliciet verbodstekend nodig. Dat geldt overigens ook voor traktors. Niet dat die zich daar iets aan gelegen laten, ze gaan trouwens snel genoeg. Leve de vrijheid!

Augurk: Basisvoedsel voor de Poolse bevolking. Wordt 's morgens, 's middags en 's avonds gekonsumeerd. Wordt telkenmale gegeten in combinatie met rode bieten, kool (rode, witte, groene) en champignons. Vergelijk met het mana voor Mozes en zijn Joden, en hamburgers voor de Amerikanen.

Bloot: Je kan in Polen geen straatthoek omslaan of de joekels van Samantha Fox of Sabrina stralen je tegemoet. In hotels, op straat, in de zapiekanki-kraampjes, de bloteborsten-kultuur viert hoogtij. In de uithangborden van de kino's vind je de namen van de familiefilms, de foto's van de alom geprogrammeerde pornofilms. Het leven onder de kommunisten moet maar droogjes geweest zijn. De Kerk is gelukkig breeddenkender.

Geurtje: Het is nu niet voor het één of het ander, maar het stinkt in Polen. Gdańsk spant daarbij de kroon. Heel de stad lijkt vergeven van een weeë, indringende geur, die 'overal inkruipt'. In bad kan je je 's avonds niet van de indruk ontdoen dat ook het water stinkt. Na een dagje went het wel, maar je komt toch beter niet te dicht in de buurt van ronkende wagentjes. En zeggen dat het er nog gaat stinken in Polen, als de ekonomie niet snel opgekrikt wordt!

Inflatie: "Het leven wordt met de dag duurder". Hier een gemeenplaats, in Polen bittere realiteit. In Poolse restaurants wordt op de menukaarten niet alleen de prijs, maar ook de datum vermeld. Je kan dus zelf zowat nagaan of de prijzen wel kloppen. Als het duur is, kan het vers zijn, als het goedkoop is kan je beter eens nagaan wat de officiële prijzen vier weken eerder waren. Maar niet alleen de voedselprijzen gaan pijsnel de hoogte in. Je kan het in Polen ook meemaken dat je na twee overnachtingen in eenzelfde hotel, de tweede nacht een stuk meer betaalt. Buitenlanders, buitenkansjes.

Warschau heeft een vreselijke skyline: de stad bestaat uit vierkante woonkazernes. Een gebouw dat ouder is dan veertig jaar bestaat niet, het oude (gerestaureerde) centrum buiten beschouwing gelaten. Warschau werd immers in 1944 tweemaal volledig vernietigd: in augustus kwam het Joodse getto in opstand. Een opstand die door Duitse SS-troepen werd neergeslagen. Kort daarna werd de stad door het Rode Leger bevrijd. In Warschau stond niet één huis meer recht. Vandaag tref je er nog steeds tientallen (wellicht honderden) monumenten en gedenkplaten aan voor de Poolse weerstand. Dit is kenmerkend voor wat het hele land meemaakte: Polen heeft vijf gruwelijke oorlogsjaren gekend, een verbeten strijd tussen Duitsers, Russen en Polen. Nu de eenmaking van Duitsland aktueel is, lijken oude wonden weer open te gaan. Die zijn overigens nooit echt geheeld: de relatie tussen Polen, Russen en Duitsers is steeds behoorlijk koel gebleven. De Joden doen niet meer mee.

De controverse tussen Russen, Duitsers en Polen gaat echter veel verder terug dan de Tweede Wereldoorlog. In de middeleeuwen heeft het Pools territorium nogal eens 'gezworven' over de landkaart: nu eens lag Polen meer naar het Oosten, tot in de huidige USSR, dan weer strekte Polen zich eerder uit naar het Westen. Haar onafhankelijkheid is ook nooit vanzelfsprekend geweest. Zo was Polen in de middeleeuwen een koninkrijk, maar kon het in de 18de eeuw haar onafhankelijkheid niet meer

leger van 1,8 miljoen Duits soldaten, gesteund door tweeduizend vliegtuigen, viel Polen binnen. Hiertegen stond een verouderd leger - de kavalerie was een essentieel onderdeel - van ongeveer één miljoen soldaten en vierhonderd vliegtuigen. Op 17 september kreeg de Poolse ambassadeur in Moskou bovendien te horen dat de Russen zich verplicht zagen de Pools-Russische grens te schenden, wat prompt gebeurde.

Op 5 oktober, na een veldtocht van 32 dagen, kapitulcerden de laatste Poolse

toevallig in de Russische invloedssfeer, en de communist Boleslaw Bierut werd de eerste president van de Volksrepubliek Polen. Bovendien kreeg Polen nogmaals andere grenzen: de Sovjets wilden de geannexeerde gebieden niet prijsgeven. Daarom kreeg Polen Silezië en Oost-Pruisen, gebieden die vroeger bij Duitsland hoorden.

Polen ging op haar beurt over tot een 'polonisaie' van de nieuwe gebieden: Danzig werd Gdańsk, Breslau heette voortaan Wrocław, Stettin Szczecin, enzovoort. De Duitse inwoners werden weggejaagd: er leven momenteel acht miljoen *Vertriebenen* in de Bondsrepubliek. In hun plaats kwamen de Polen uit het 'Russische' gebied. Het was toen levensgevaarlijk om 'Duiser' te zijn. Vandaag maakt men daarentegen toestanden mee van officieel erkende 'Duitsers Eerste Klas' tijdens de bezetting, die zich vijf jaar later als Pool lieten registreren, maar nu in Westduits opvangkampen voor Oosteuropese vluchtelingen per se hun Duitse afstamming willen bewijzen.

De Poolse Joden hebben een ongehoord gruwelijke geschiedenis gekend. Hun genocide door de nazi's - in Polen is

Wier niet de donderdagse markt in Sint-Lambrechts-Woluwe: wél aanschrijven in Polen, in de rij voor de voedselbedeling. (Foto Remi Mees)

bewaren. Driemaal werd het land verdeeld onder vreemde mogendheden, zoals het Heilig Roomse Rijk, Rusland en Oostenrijk. Bij het begin van deze eeuw behoorde Polen nog tot tsaristisch Rusland.

Na de Eerste Wereldoorlog heerste er in Centraal- en Oost-Europa een chaotische situatie. De Romanovs waren in Rusland vervangen door de bolsjeviken, terwijl Willem II van Duitsland in Nederland als balling verbleef. Polen profiteerde van dit machtsvacuüm en werd onafhankelijk. Hiervoor moest de kaart hertekend worden. Dat was geen sinecure: door haar grillige geschiedenis zouden de grenzen van het nieuwe Polen altijd voor discussie vatbaar zijn. Duitsland verloor bijvoorbeeld een gedeelte van haar vooroorlogse territorium. Polen, dat vroeger niet aan zee grensde, kreeg een smalle korridor van enkele tientallen kilometer, waardoor het land een uitweg had op de Baltische Zee.

Toen Hitler en zijn NSDAP in de jaren '30 in Duitsland aan de macht kwamen, hadden zij dat vooral te danken aan hun tema's, die inspeelden op de Duitse frustraties na het verdrag van Versailles. Eén van de favoriete onderwerpen van Hitler was zijn eis om de verloren gebieden te annexeren. Zijn Groot-Duitse verhaal begon met de bezetting van het Rijnland. Later volgden de *Anschluss* met Oostenrijk en de inlijving van Tsjecho-Slowakije. Toen al was het duidelijk dat een confrontatie met Polen niet lang kon uitblijven.

Op 3 september '39 werd het plan 'Fall Weiss' uitgevoerd: een modern

legereenheden. De vijf volgende jaren worden door Jerzy Topolski in zijn 'An Outline History of Poland' samengevat als volgt: "The Nazi occupation was the most dramatic period in the whole of Polish history, because not only the existence of the Polish nation qua nation but its very biological existence was threatened." Hitler had namelijk reeds in 'Mein Kampf' geschreven dat het Duitse volk 'Lebensraum' nodig had in het Oosten. Het Slavische volk - *Untermenschen* genoemd - dat ginds woonde, zou gedeeltelijk vernietigd worden. Het restant zou slaavendien moeten bieden aan de naar ginds geëmigreerde Duitsers.

Hans Frank, gouverneur van het *Generalgouvernement* organiseerde het Polen van de Nieuwe Orde. Hij deed dat bijzonder grondig, tot het kleinste detail toe. Zo mocht in een brief naar een Pool niet de aanspreektitel *Herr* (meneer) gebruikt worden, moesten de Polen buigen voor Duitsers, mochten ze geen auto's of motto's bezitten, of radio's, of telefoon, of platendraaiers. Cinema's, theaters, sportstadions, parken en scholen werden gesloten. Kortom, het hele beleid was erop gericht de Poolse samenleving te 'ontmenselijken'. De tol in Polen lag dan ook immens hoog: in 1931 had Polen 32 miljoen inwoners, in 1946 nog een kleine 24 miljoen.

Na de Tweede Wereldoorlog kwam Polen onder de invloed van de Sovjetunie. De Polen hadden hiervoor niet gekozen: de Europese kaart werd op de konferenties van Teheran en Jalta vastgelegd door de grote drie (Groot-Brittannië, VS en USSR). Polen lag

hun 'totale vernietiging' overigens ongeveer gelukt - werd nog eens gevolgd door een bijzonder brutale anti-Joodse houding van de Polen zelf. Na de Tweede Wereldoorlog werden de enkele overlevende Joden door de Polen zelf verdreven. Polen kent vandaag geen Joden meer, en op geen enkele plaats merk je dat zo scherp als in Oświęcim (Auschwitz) zelf. Het zijn vooral details die spreken. De officiële gedenkplaat is opgesteld in alle mogelijke talen, behalve het Jiddisch. Bovendien heet het dat Auschwitz is bewaard "ter nagedachtenis van het lijden van het Poolse volk en de andere volken". Iedere verwijzing naar de *shoa*, de uitroeiing van de joden, ontbreekt...

Na de Tweede Wereldoorlog moest

Polen weer samenleven met de vroegere vijanden. De evolutie in de betrekkingen verschilde van land tot land. Met de USSR was alles natuurlijk onmiddellijk koek en ei. In 1950 erkende de DDR de na-orlogse grens (Oder-Neisselinie). Een normalisatie van de betrekkingen met West-Duitsland liet langer op zich wachten. Pas in 1970 ondertekende de socialistische Bondskanselier Willy Brandt een verdrag tussen Polen en West-Duitsland. Dat werd begin november '89 overgedaan in de Bondsdag, waar gesteld werd dat "door ons Duitsers" - niet alleen de Westduitsers - "de grenzen van Polen niet door gebiedsaanspraken ter discussie worden gesteld, noch nu noch in de toekomst."

Duidelijke taal, maar het biedt de Polen nog steeds geen waterdichte garantie. De Duitse grondwet impliceert immers dat zo'n verdragen niet meer dan een *modus vivendi* zijn, omdat het Duitse Rijk formeel blijft bestaan binnen de grenzen van voor 1937. Bovendien is er een verschil tussen politiek en praktijk: ondanks die verdragen blijven de revisionistische *Landmannschaften*, de organisaties van de *Vertriebenen* waar geijverd wordt voor zo'n hereniging, steun van de Westduits overheid genieten.

De Polen bekijken de nieuwe Duitse hereniging met argusogen. Dat is begrijpelijk: behalve Rusland is er geen enkel land dat in de Tweede Wereldoorlog zoveel heeft geleden. Terwijl zowat alle Europese politici die Duitse hereniging aanvaarden - inclusief Gorbatsjov - is tot nu toe alleen Polen hiervan een tegenstander. Premier Mazowiecki verklaarde dat alle inwoners van Europa zich hierover in een referendum moeten uitspreken. Volgens Mazowiecki moet de Europese Eenheid voorrang krijgen: "De Duitse eenmaking mag niet op de eerste plaats komen." Hij verklaarde wel dat Kohl hem hierover had gerustgesteld.

Laat Mazowiecki dan gerustgesteld zijn, de wense Polen zijn dat duidelijk niet. In Warschau kregen we een lange uitleg van een beampte van het toeristenbureau Orbis dat de Duitsers hun 'Drang nach Osten' gegarandeerd niet vergeten waren, en dat een herenigd Duitsland zeker vermeden moest worden. De man haalde zelfs een stel kaarten boven om zijn gelijk te bewijzen, en besloot bitter: "De geschiedenis is oneerlijk. De Duitsers hebben Polen aangevallen. Wij hebben onmenselijk geleden, maar toch de oorlog gewonnen. Nu hebben wij Polen honger en zijn we arm, terwijl de Duitsers alles in overvloed hebben en het rijkste land van Europa zijn. Kunnen jullie mij uitleggen waarom?"

Walter Pauli

Nieuw in Leuven

WOODRUCHTEN-NEVER

WOODBERRIES

Bruggeman

CARTOON

Cafe Cartoon Muntstraat 18

advertentie

Stabiliteit van het Poolse systeem

Anarchie loert om het hoekje

De hervormingen in Polen en de rest van het Oostblok blijven de aandacht van het Westen vasthouden. Het onverholven triomfisme over het failliet van het socialisme en het begin van een nieuw, kapitalistisch tijdperk voor Oost-Europa, doet de ogen sluiten voor de zeer akute problemen die de nog onbestaande democratie bedreigen. Want waar het Oostblok vroeger gekenmerkt werd door starheid en onbuigzaamheid, staat nu alles op losse schroeven. De snelheid waarmee de situatie nog steeds van dag tot dag verandert, legt een hypoteek op de toekomst. In Polen schijnt de evolutie naar een meerpartijenstelsel de bevolking niet direct te raken, terwijl de invoering van het vrije marktsysteem wel onmiddellijk voelbaar is in de geldbeurs. De ontevredenheid groeit dan ook, en de aanhang van Solidarność dunt uit. Een evolutie die in de toekomst wel eens dramatisch zou kunnen worden: de arbeiders dreigen hun geloof in Solidarność te verliezen omwille van inflatie en werkloosheid, de kommunistische partij heeft voor de meesten afgedaan en een massa mensen blijft in de kou staan. Anarchie loert om het hoekje.

Solidarność onderging dit jaar een belangrijke positiewissel. Ze evolueerde van een onafhankelijke vakbond tot een groepering die nu deel uitmaakt van de regering, en die in grote mate haar stempel drukt op het beleid. Ook Solidarność moest al gauw ervaren dat oppositie voeren comfortabeler is dan deel uitmaken van de regering; de vakbond verloor al heel wat leden. Politieke hervormingen organiseren is gemakkelijker dan op de ruïnes van het oude kommunistische regime een vrije markt-economie op poten te zetten. Dat laatste vraagt heel wat offers van de bevolking en precies daarom vinden sommigen Solidarność opeens niet meer zo fantastisch. De inflatie swingt de pan uit en ook werkloosheid zit straks haar tot eisen.

Liberaal

De programmaverklaring van Solidarność voor de hervormingen van de Poolse economie is onduidelijk: de planeconomie moet definitief afgeschreven worden en zal plaats moeten ruimen voor een meer liberale staatsinvoering. In de praktijk betekent dat, dat maatregelen die niet tegemoetkomen aan de voorwaarden die het Internationaal Monetair Fonds (IMF) stelt, a priori onbespreekbaar zijn. En dus dat er niet gedacht kan worden aan de uitbouw van het in stand houden van een uitgebreid systeem van sociale zekerheid. Tijdens zijn bezoek aan ons land vorige week gaf premier Mazowiecki volmondig toe dat men daar voorlopig niet aan toe is.

Die politiek wordt in het westen op goedkeuring onthaald: het IMF heeft pas nog voor 50 miljard steun toegezegd aan de Poolse economie. Ondertussen dweilt Wałęsa als Pools ambassadeur de wereld af, om investeringen los te peuteren van westerse multinationals. Een uitnodiging waarop die overigens gretig zullen ingaan, vooral omwille van de lage loonkosten in Polen. Als een multinational als Samsonite bijvoorbeeld spreekt over de positieve ervaringen in het oostblok, vooral in Hongarije dan, heeft men het precies over die lage lonen. Privatisering werd in Polen door enkele aanpassingen aan de wetgeving een koud kunstje.

De eerste ervaringen met deze Wes-

nieuwe politieke partijen zodat er een evenwichtige polyarchie tot stand kan komen. Verschillende groepen zouden zich politiek moeten organiseren zodat de burger zijn mening kan uiten op het politieke forum.

Maar die oproep klinkt goedkoop wanneer hij gelanceerd wordt voor een publiek van havenarbeiders, die geen andere leiders zien dan de huidige Solidarność-top. Voorlopig dient er zich op het politieke landschap geen alternatief aan voor de vakbond, en het is zelfs zeer de vraag vanwaar die nieuwe partijen zouden moeten komen. Een kiezer die het beleid van Solidarność te radicaal vindt kan enkel voor de kommunistische partij stemmen. Of toch tot voor kort.

Split

Op het allerlaatste congres van de Poolse Verenigde Arbeiderspartij, de KP, werd deze laatste opgedoekt en vervangen door de Sociaal Democratische Partij. Daarnaast ontstond nog een Sociaal Democratische Unie en hoopt men dat de conservatieven binnen het kommunistische blok zich zullen afsplitsen van de sociaal-demokraten en hun eigen

ten zouden veroorzaken, zouden op die manier vermeden kunnen worden.

Solidarność zelf heeft echter ook nog niet al zijn troeven uitgespeeld. En de voornaamste troef van de vakbond is nog altijd Lech Wałęsa. Zijn populariteit is onaangestaan, zijn charisma overduidelijk. Vorige week al publiceerde Veto een interview met Jarosław Kurski, Wałęsa's perschef, die onomwonden stelde dat de huidige vakbondsleider de volgende president van Polen wordt. Die uitspraak heeft nog aan kracht gewonnen, nu bekend is gemaakt dat Wałęsa zich in april op het vakbondcongres geen kandidaat meer zal stellen voor het voorzitterschap van Solidarność. Het Poolse volk en vooral de arbeiders beschouwen hem nog steeds als hun morele vader.

Ook de kerk steunt volmondig de figuur van Wałęsa. Het beste bewijs hiervan is wel dat de vakbondsleider in de kerststal van het nationale heiligdom te Czestochowa als St.-Jozef, de arbeider, naast de kribbe wordt geplaatst. Precies omwille van het prestige dat hij geniet bij het Poolse volk acht men hem in staat het volk te sussen bij onlusten die

Bij ons heet dit een paleis. In Warschau is het de achteringang van de universiteit. En dan hebt u hun rektor nog niet gezien!
(Foto Remi Mees)

terse invasie leren dat de lonen daardoor zeker niet aanzienlijk stijgen en dat het land er ook niet rijker van wordt. De gemaakte winsten gaan namelijk naar de multinationale ondernemingen. Wałęsa weet dat ook wel maar maakt zich sterk dat Polen op die manier een zekere welstand en kapitaal kan opbouwen, om dan later de industrie in eigen handen te nemen. Dat zal natuurlijk niet zo eenvoudig zijn: een buitenlandse onderneming die winst maakt geeft zijn productie niet zomaar uit handen.

Werkloosheid

Dat deze strategie ingrijpende problemen mee zal brengen wordt al vlug duidelijk wanneer men een tijdje in Polen verblijft. Een simpel wergestaurant bijvoorbeeld, waar je bijna altijd alleen bent, wordt bemand door maar liefst veertien personeelsleden. Privativering zou dus betekenen dat in één klap zeker tien mensen op straat komen te staan. Die mensen die niet kunnen terugvallen op voldoende bijstand, en aan wie geen alternatief geboden kan worden. Het gebrek aan begeleiding bij al die hervormingsmaatregelen zou Solidarność bij de volgende verkiezingen wel eens duur te staan kunnen komen. Werkloosheid is nog niet onmiddellijk zichtbaar, maar het spook doemt wel op. Niemand kan voorlopig nog met zekerheid voorspellen welke proporties ze zal aannemen, maar dat de sociale onrust niet op zich zal laten wachten is wel duidelijk.

De inflatie daarentegen heeft wel al toegeslagen. Een prijsverhoging met ongeveer 2500 procent tussen 1988 en januari 1990, terwijl de lonen slechts in heel beperkte mate omhoog gingen. Sommige inkomens zouden zelfs helemaal niet gestegen zijn. Het is begrijpelijk dat de Polen deze hervormingen niet zullen blijven toejuichen. Ze zijn de slachtoffers van deze wilde rush naar vrije markt economie. Solidarność is zich wel degelijk bewust van het groeiend ongenoegen bij de bevolking. Wałęsa zelf dringt in zijn toespraken voortdurend aan op de oprichting van

partij oprichten. Een split die de stabiliteit in Polen alleen maar ten goede kan komen.

Het lijkt enigszins kontradictorisch dat een stijging van het aantal partijen ook de stabiliteit van het systeem kan bevorderen, maar op korte termijn is dat zeker zo voor het huidige Polen. Als de arbeiders zich namelijk afkeren van de huidige hervormingen en hun vertrouwen in Solidarność opzeggen, dreigt de toestand vervaarlijk naar anarchie te evolueren. De oude kommunistische partij heeft alle krediet verloren, bestaat zelfs niet meer en nog nergens is de massa zelf erin geslaagd het roer in eigen handen te nemen. Het hoeft geen betoog dat een dergelijke toestand van onbestuurbaarheid al vaker aanleiding is geweest voor een militaire machtsovername. Juist dat gevaar is nu in grote mate geweken, precies door de split binnen de kommunistische partij.

Een aanvaardbaar scenario is dan ook dat bij de volgende verkiezingen de sociaal-demokraten met een deel van de Solidarność-aanhang zal gaan lopen. Op die manier kunnen de voormalige kommunisten nog de rol van zweespunt in de Poolse politiek vervullen. Al te ekstreme hervormingen, die fatale onlus-

voortspruiten uit de liberale hervormingen.

Polen staat aan de vooravond van ingrijpende veranderingen. Men wil de weg op van economische liberalisering en van politieke democratie. Precies het feit dat men deze twee bewegingen in één adem door wil drukken, tast de stabiliteit van het systeem aan. De zekerheden van het vroegere systeem worden ingeruild voor competitie en participatie. Bij ons ging het omgekeerd: meer dan een eeuw tijd hadden we nodig om binnen onze liberale economie een sociaal zekerheidsstelsel in te bouwen.

De omgekeerde evolutie kan inderdaad sneller, maar is wel veel pijnlijker. Een afbouwen van sociale voorzieningen vormt een probleem voor mensen die voordien wel beschermd werden door het hechte vangnet. De Poolse regering vraagt van zijn bevolking vooral tijd, maar lijkt zelf niet van plan er de nodige tijd voor te nemen. Nochtans mag ze niet te snel gaan en zeker ook de voordelen van het vroegere systeem niet met het badwater weggooien. Alle triomfisme ten spijt.

Barth Van Herck
Stef Wauters

POLARISEREN

Pivo: Pools bier. Enkel in halve liters of hele liters te consumeren. Spogotekoop, zoals alles in Polen. In iets duurdere aangelegen probeer ze je gegarandeerd Duits Bier aan te smeren, waarvoor je ongeveer vijf- tot tienmaal zoveel zwoftys moet neertellen.

Veilig: De Polen zijn een vriendelijk volk. Als je nu bijvoorbeeld 's nachts in Warschau bij een hotelletje stopt, komt een goedgemustte bewaker in niet mis te verstane gebarentaal vertellen dat je wagen in die buurt niet veilig is. We menen uit zijn uitspraak te mogen konkluderen dat vooral de wagenruiters nogal geveiseerd zouden zijn. Maar uit spontaan ontluikende vriendschap voor het Belgische volk zal hij zich opofferen, de ganse nacht waken, en belletten dat snoodaards die mooie westerse wagen (kijkt met liefde naar het merk, de goeie dikkerd) zullen 'kaputmachen'. In minder dan een half uur zijn we het eens over de prijs. We hebben het ons niet beklagd. De wagen die naast de onze geparkeerd stond, en blijkbaar niet betaald had, heeft het intengedeel wél gemerkt: bij hem werd er ingebroken.

Warme hondjes: Honden zie je nauwelijks in de straten van Warschau. Waar die dan wel mogen zitten? Misschien worden ze stiekem opgepeuzeld door de Polen die voor de zoveelste keer met lege handen zijn moeten terugkeren van hun niet-bevoorradde slagerswinkel. In de door westerlingen zo geëerde broodjes zul je in ieder geval niet terug vinden. Daar stoppen ze alleen maar gebakken kampenoeltes in. En dan maar roepen "Warme hondjes, warme hondjes". Smakelijk!

Wodka: Meer nog dan Pivo is Wodka het favoriete drankje van de Polen. Wodka, zo leerden wij, heeft in Polen dezelfde karakteristieken als vlees. Eén: Polen zijn verlekkerd op beiden. Twee: het resultaat is dat je lang - zeer lang - moet aanschuiven voor je je inkopen kan doen. Drie: zowel vlees als wodka zijn dé geëerde producten. In de meeste winkels werd het vlees meestal en de wodka altijd achter tralies bewaard, in tegenstelling tot de andere producten. Opvallend is nog dat in de wachtrijen voor Wodka haast alleen mannen geduldig staan te wachten, terwijl hun vrouwen in de kerken nog snel een rozenkrans gaan neuzelen.

Zapiekaniki: Bijzwaar is er een terontzocht huizenprobleem in de grote steden. Haast op ieder hoekje staat er een kleine karavan. Hoe die brave Polen daar de hele dag in kunnen blijven zitten is ons een raadsel. Om de tijd te verdrijven proberen ze dan maar lange broodjes te versieren met kaas en champignons, waarna hun kunstwerk in het griloventje voor de eeuwigheid wordt vastgelegd. Afgewerkt met een laagje echte Duitse Heinz-ketchup is er altijd wel een voorbijganger die dit meesterwerkje als souvenir wil kopen. Aan de prijs van de dag natuurlijk.

Zwarte Markten: Ongelofelijk maar waar, maar in Polen bestaat haast geen Zwarte Markt meer. Door de geweldige inflatie is de koers van de zloty zo verschrikkelijk laag, dat de traditionele fraudeurs geen winsten meer kunnen maken. De Zwarte Madonna van Chestokova - de oude patrones van de Polen - is haar afhankelijkste publiek kwijt.

JARUZELSKI ZIET DE TOEKOMST NOGAL ZWART!

Inflatie tegen honderdertwintig per uur

"Dat is dan 2.000.000 zloty"

Iedereen heeft wel al eens gehoord van de duizelingwekkend hoge inflatie in een aantal Zuidamerikaanse landen. Ook de naoorlogse situatie in Duitsland kent men wel als voorbeeld van hyperinflatie. Minder bekend voor de gewone student en de doorsnee Belg is dat ook in Polen de laatste maand de inflatie alsmat hogere toppen scheert. Daarover en over nog veel meer had een Veto-ploeg in Warschau een gesprek met Franciszek Owczarczak, voormalig toponderhandelaar voor de Poolse regering bij verschillende handelsakkoorden met het buitenland. Zo tekende hij bijvoorbeeld de overeenkomst om onder Italiaanse licentie in Polen met de productie van de Polski Fiat te beginnen. Interessant is dat hij ondanks zijn hoge functie in al die jaren nooit lid is geworden van de Poolse Kommunistische Partij.

Op dit moment schommelt het maandloon van een arbeider in Polen van een 500.000 zloty in Gdańsk tot een 700.000 zloty in Warschau. De lonen van bijvoorbeeld dokters liggen een stuk lager. De geciteerde bedragen komen overeen met ongeveer 1800 tot 2500 Belgische frank. Per maand! Daarbij moet je dan ook nog weten dat er voor de eerste helft van 1990 een volledige loonstop werd afgekondigd.

Vinger

Owczarczak: «De inflatie in Polen neemt sinds einde 1988 steeds sterkere vormen aan. De lonen van de arbeiders blijven konstant, maar de prijzen van alle produkten stijgen aan een ongehoord ritme. Dit wordt direct duidelijk als je bijvoorbeeld de prijzen van verschillende produkten uit de Poolse basisvoeding bekijkt. Een kilo suiker kostte in 1988 nog 165 zloty, in december 1989 reeds 2850 zloty en nu, eind januari 1990, zelfs al 8000 zloty. Dat zijn

Dat is simpel, ze wachten immers gewoon op de volgende dag en de nog hogere prijs die ze dan voor hun varkensvlees zullen krijgen. Dat is een nadeel van het overnemen van de vrije markt, je krijgt veel meer speculatie. In de planeconomie ging het sommige sectoren ook slecht en andere sectoren dan weer veel beter. De mensen hier merken nu dus heel duidelijk dat de staat niet meer dirigeert. De vrije markt evolueert zo snel dat hyperinflatie het gevolg is.»

«Als gepensioneerde moet ik in Polen rondkomen met maandelijks een 300

De Lenin-scheepswerf in Gdansk, de Vesting van Walesa I de Ijzeren.

(Foto Remi Mees)

duizend zloty (iets meer dan 1000 frank, rt). Na ongeveer 22 à 23 dagen is dat bedrag opgebruikt en moet ik mijn spaargeld aanspreken. En ik ben dan nog één van de weinigen die daarop kunnen terugvallen. De inflatie vordert hier bijna per uur. Een ei kostte twee weken geleden bijvoorbeeld 260 zloty en nu al 810 zloty.»

Veto: Veel mensen hadden gehoopt dat met Solidarność in de regering de situatie voor hen zou verbeteren. Nu lijkt het het omgekeerde te gebeuren.

Owczarczak: «Ja, Solidarność zit nu

immers zelf boven aan de top waar de beslissingen genomen moeten worden. Men is afhankelijk van Europa en dat is geen gemakkelijke relatie. In 1973 had je bijvoorbeeld de oliecrisis, de 'nafta' werd uiterst belangrijk en de rest deed plots veel minder ter zake. Zo werden in 1975 de kredieten voor de Oostbloklanden sterk verminderd. Dat was voor veel projecten de doodsteek. De productie van auto's kreeg bijvoorbeeld ook in Polen met grote moeilijkheden te kampen.»

«De rekening van dit alles is niet gemakkelijk te maken. Het is te vergelij-

ken met het ontslaan van arbeiders tegenover het aankopen van buitenlandse licenties. Dat is een waar dilemma. Om vooruit te komen zou je beiden moeten doen, maar dat kan dus niet. Je moet buitenlandse licenties hebben om goede produkten te leveren, maar je hebt ook de koopkracht van de arbeiders nodig om diezelfde produkten verkocht te krijgen.»

Andree

Veto: Wie beslist zo'n zaken in Polen? Blijf een belangrijke beslissing niet nodeloos lang in de molen van de bureaucratie meedraaien?

Owczarczak: «In Polen is er weinig bureaucratie. Het belangrijkste verschil met het Westen was dat sommige mensen een veel grotere verantwoordelijkheid hadden. De mensen die de beslissingen namen moesten heel sterk in hun schoenen staan. Een sterke psychische uitrusting was zondermeer noodzakelijk.»

«Bij het bereiken van een handelsakkoord was er zeker geen sprake van een monopolie van de Kommunistische Partij. Met de mening van de partij werd weinig rekening gehouden. De verantwoordelijkheid lag bij de expert ter zake. Zo heb ik bijvoorbeeld zelf veel belangrijke beslissingen moeten nemen tijdens onderhandelingen met de Russen. Men kon dus niet om de expert heen. Hij besloot alleen, plant alles zelf en zoekt zelf de geldmiddelen.»

«Toen de Poolse regering besloot te gaan samenwerken met het buitenland om meer auto's te kunnen produceren, werkte ik in het geval van de samenwerking met Fiat aan 47 varianten tegelijk. Ik probeerde alles zoveel mogelijk te voorzien. Dat moest wel want alle verantwoordelijkheid om tot een akkoord te komen lag bij mij. Dat betekent dat je heel goed moet weten waarmee je bezig bent. Bij die onderhandelingen met de Russen heb ik dus twee jaar de boot afgehouden omdat hun prijs veel te hoog lag. Twee jaar later kon het dan wel.»

«Bij al die onderhandelingen bracht men vaak het argument naar voren van de goedkopere Japanse wagens. Dan vroeg men zich af waarom dat bij Europese wagens ook niet kon. De truck van de Japanners bestaat erin om hun wagens inderdaad tegen een iets lagere prijs op de markt te brengen, maar daar staat dan wel tegenover dat hun wisselstukken met een faktor drie duurder zijn dan bij een doorsnee Europese wagen. Daar houdt de koper echter meestal niet voldoende rekening mee.»

Ronny Tielen

ONS ERFDEEL

ALGEMEEN-NEDERLANDS TWEEMAANDELIJKS CULTUREEL TIJDSCHRIFT

Algemeen cultureel tijdschrift,
dat informatie biedt over de Nederlandse cultuur zoals zij
leeft in Nederland en België.
Vijf nummers per jaar, 160 bladzijden per nummer.

In het eerste nummer van de 33e jaargang, 1990, o.a.:

- J. Servaes en L. Heinsman, De publieke omroep in Vlaanderen en Nederland
- A.M. Musschoot, Het werk van Stefan Hertmans
- Eva van Schaik, De danseres Krisztina de Châtel
- Frans Boenders, Kunst, kennis en kritiek
- G.F.H. Raat, Het proza van Gerard Reve
- Eva Essed-Fruin, Het Nederlands in Suriname
- Ludo Bekkers, Recente ontwikkelingen in de beeldende kunsten in Vlaanderen
- Gerti Wouters, Het werk van Hella S. Haasse
- A.L. Sötemann, De dichters Jan van Nijlen en J.C. Bloem
- C.A. Tamse, Zin en mogelijkheid van geschiedschrijving over de Nederlanden
- J.R. de Groot, De schilder Jan Mankes

Verder nog een omvangrijke *Culturele Kroniek* met artikelen over recente literaire publikaties, beeldende kunsten, theater, muziek, film en een *Taalkroniek* met bijdragen over cultuurpolitieke onderwerpen.

VRAAG EEN PROEFNUMMER

Abonnementsprijs 1 600 BF. Los nummer: 400 BF.
Storten op postrekening 000-0907100-53 van
Stichting Ons Erfdeel, Murissonstraat 260, 8530 Rekkem
Tel. (056) 41 12 01

WIE ZEI ER OOK AL-
WEER DAT ZONDA-
GEN SAAI WAREN?
NELSON, TYSON,...

onvoorstelbare prijsstijgingen. Een stuk chocolade bijvoorbeeld: in 1988, nog 420 zloty, in december 1989 al 4000 zloty en nu 11000 zloty.»

«Die inflatie treft alle Polen, maar vooral de laagste inkomens hebben het nu al zeer moeilijk om de eindjes aan elkaar te knopen. Zij moeten hun beperkt inkomen voor de volle honderd procent aan voedingswaren besteden. Sparen is daardoor voor vele mensen zo goed als onmogelijk geworden.»

Veto: Hoe is het mogelijk dat zulke enorme prijsstijgingen sinds 1989 de gewone gang van zaken uitmaken in Polen? Zijn er dan zo'n drastische veranderingen in de Poolse economie doorgevoerd dat de prijzen van dag tot dag moeten stijgen?

Owczarczak: «De oorzaak van deze enorme inflatie ligt in de politiek die de nieuwe regering volgt. Solidarność strijdt wel voor verbetering, maar haalde tot nu toe geen goed resultaat. Hun programma is wel interessant en positief, maar het past niet bij de huidige situatie in Polen.»

«Het respecteren van de vrije markt heeft allerlei negatieve gevolgen voor het leven van de gewone Pool. Als de boeren geen varkens slachten, is er geen vlees.

SPORT HAPPINESS IS HAPPENING

Heverlee - Op woensdag 14 februari gaat de eerste *Studentensportheffing* door, een nogal groots opgezette sportdag waar iedereen de kans krijgt minder bekende sporten te beoefenen: van diepzeeduiken over kayakken en eskimoteren tot klimmen en valschermspringen. En nog veel meer.

Oorspronkelijk was het de bedoeling in deze periode een *zwemweek* te organiseren rond het nieuwe zwembad. Rond half januari werd echter duidelijk dat de bouwwerken voor het zwembad waarschijnlijk pas eind maart voltooid zouden zijn. Het alternatief dat daarvoor in de plaats kwam, is zeker niet minderwaardig. Het lijkt sterk op het concept van de vroegere sportweek: een aantal niet-alledaagse sporten behoren weldra tot de mogelijkheden van iedere student. Klimmen, schieten, rugby of schermen, wat u altijd al had willen doen maar waar u tot woensdag het lef of de middelen niet toe had.

Maar ook voor de minder 'spektakulairere' uit de studentenpopulatie heeft men iets te bieden. Zo is er de oriëntatietoelop. Met verschillende technieken (kaart en kompas, blinde kaart,...) worden een aantal parkoers afgelegd. Of wat dacht u van de 'new games': koöperatieve spelen waarbij de recreatie en niet het winnen op het voorplan staat.

Het hele sportattractie is trouwens niet-competitief opgezet: het is de bedoeling initiatie te geven in een aantal minder gekende sporten. Om dit alles in goede banen te leiden werden leraren opgetrommeld, naar verluidd eminenties in die verschillende sporttakken.

Ook voor de passieve sportbeoefenaar heeft Sportraad een ander in petto. Op die namiddag gaat immers ook het hockey-kampioenschap van de universitaire ploeg door, in samenwerking met de Vlaamse Universitaire Sportfederatie (VUSF). Ook de halve finales van de Interfakultaire Bekertoernooi voor dames en heren staan op het programma. En *top of the bill* (tevens sluisstuk) is er een demonstratiematch tussen Herentals en Zonhoven, twee topploegen van de nationale heren-volleybalcompetitie.

Dit alles is gratis. Bea Hinnekin, vrijgestelde van Sportraad: "Sportraad heeft het hele gebeuren laten sponsoren. Op die manier werken wij mee aan de demokratisering van de sport: wij maken een wedstrijd in eredivisie toegankelijk voor een ruimer publiek en de student krijgt de kans zich uit te leven in de soms minder democratische - sporten." Ook de sportleraren juichen het initiatief ten zeerste toe. Hun sporttak zal hierdoor bij een groter aantal studenten bekendheid krijgen.

Inschrijven is niet nodig. Gewoon naar het Sportkot komen op 14 februari, vanaf 14.00 u.

LISST KLUSJESLUJ

Heverlee - Van 5 tot 9 maart organiseert Sportraad ook dit jaar haar Leuvense Internationaal Studenten Sport Tournoi (LISST), waaraan ploegen uit een stel Europese landen deelnemen. Sportraad zoekt voor de praktische organisatie ervan nog heel veel deelnemers.

Wat kun je zoal doen? De buitenlandse sportlui moeten te slapen worden geleid. Wie heeft een huis, een kamer of een kot teveel? Je kunt ook, gedurende de Lisst-week, een buitenlandse ploeg (voetbal, basket heren of dames, volleyball heren of dames) begeleiden. En je kunt je natuurlijk ook opgeven voor allerlei klusjes. (Na de traditionele braafte moeten onder andere de toiletten grondig schoongemaakt.)

Iets voor u? Loop langs op Sportraad, of schrijf of bel naar het sekretariaat, Tervuursevest 101, 3030 Heverlee, 016/20.62.03.

Kolofon

Veto

's Meiersstraat 5
3000 Leuven
(016/22.44.38)

Jaargang 16
nr. 19
12 februari 1990

Ver. uitg. **Walter Pauli,**
's Meiersstraat 5, Leuven
Hoofdredactie: **Johan Reyniers**
Redaktiesekretaris: **Walter Pauli**

Redactie:

Koen Hendrickx, Luc Janssens, Erik Pareid, Jan Van der Linden, Tine Van Heesvelde, Stef Wauters

Doka:

Geert Borgers, Hendrik Delagrane

Tekeningen:

Arnulph en Urbis

Lay-out en vormgeving:

Donatienne Brasseur, Wim Claeys, Koen Hendrickx, Luc Janssens, Erik Pareid, Johan Reyniers, Ronny Tielens, Jan Van der Linden

Medewerkers:

Filip De Keuleleere, Paul Demets, Shwan Jaf, Hilde Lenne, Marij Preneel, Tie Roefs, Piet Schreurs, Ronny Tielens, Stef Van Overbeke, Els Van de Perre, Paul Vandepuit, Bart Van Herck

Indredactie:

Luc Janssens en Johan Reyniers

Zetwerk en publiciteit:

Alfaset Leuven (016/22.04.66)

Drukkerij Rotatyp Brussel

Oplage **9000 eksemplaren**

ISSN-nummer **0773-5162**

Abonnementen

Studenten: 250,-; niet-studenten: 300,-; steun vanaf 600,-; over te schrijven op rek. nr. 001-0959719-77

Agenda en Ad Valvas

ten laatste vijf dagen voor verschijnen

om 18.00 uur op het

redaktieadres bezorgen

Redaktievergadering

iedere vrijdagmiddag om 15.00 u

PROGRAMMA

Op de sporthappening (zie kader) kan je haast alle sporten gaan bekijken of beoefenen. En alles is gratis.

AEROBIC van 18 tot 20, sporthal De Nayer
AMERICAN FOOTBALL van 16 tot 18, voetbalterrein
BASKETBAL van 17 tot 18, sporthal De Nayer
BOOGSCHieten van 15 tot 17, sporthal De Nayer
DEPZEEDEUKEN van 16 tot 18, gymn. recreatiebad
HOCKEY van 16 tot 18, kunstrug JUDO van 20 tot 21, sporthal De Nayer
KARABIJNSCHieten van 15 tot 17, sporthal De Nayer
KARATE van 18.30 tot 20, sporthal De Nayer
KAYAK - AFVAART DIJLE om 14 & 16, sporthal De Nayer
KAYAK - ESKIMOTEREN van 18.30 tot 20, GYMN KLIMMEN van 15 tot 17, kunstrug
LANGLAUF van 14 tot 20, voetbalterrein
MOUNTAINBIKE om 14, 15, 16 en 17, sporthal De Nayer
NEW GAMES van 17 tot 19, atletiekplateau
ORIENTATIELOOP tussen 14 en 15, sporthal De Nayer
PISTOOLESCHieten van 15 tot 17, sporthal De Nayer
RUGBY van 14 tot 16, voetbalterrein
TRAMPOLINE van 15 tot 17, Gymnasium
SCHERMEN van 16 tot 17, sporthal De Nayer
VALSCHERMSPRINGEN van 16 tot 18, sporthal De Nayer
VOETBAL van 21 tot 23, kunstrug
VOLLEY van 15 tot 17 en van 19 tot 23, sporthal De Nayer
VOLKSSPORTEN van 14 tot 20, Univ. Sportcentrum
ZWEMMEN van 14 tot 16, gymn. recreatiebad, **Demonstratiewedstrijd VOLLEY - Herentals-Zonhoven** om 20.30 u, Gymnasium. □

Kringraad

Op de Algemene Vergadering (AV) van Kringraad van 9 februari heeft Benoit Lannoo ontslag genomen als studentenvertegenwoordiger in de Akademische Raad. De AV heeft dit ontslag aanvaard. Er bleek immers een onoplosbaar konflikt te bestaan tussen de AV en haar vertegenwoordiger. De AV was van mening dat er een duidelijke discrepantie bestond tussen het standpunt dat de AV op haar vergadering van 12 januari in verband met het rationalisatieplan van L&W had ingenomen, en de manier waarop Lannoo dit dossier op de Akademische Raad van 15 januari had besproken.

De AV wenste dat het hele pakket rationaliseringsvoorstellen voor Letten en Wijsbegeerte zou worden teruggestuurd naar de fakulteit, vermits de Fakulteitsraad van L&W een streefdoel van 12 vakken voorgeschied had en niet een maximum van 10 vakken, zoals bepaald door de Akademische Raad in het kader van het 'plan-Dilemans'. De bewuste vertegenwoordiger heeft volgens de AV opzettelijk nagelaten dit standpunt te verdedigen op Akademische Raad. Bovendien wenste hij ook achteraf zijn houding niet te herzien en verdedigde dit door te stellen dat de AV geen duidelijk standpunt had ingenomen. De AV was het hiermee gedingd oneens.

Een ander punt op de dagorde van Kringraad betrof de erkenning van de vrije verenigingen, traditioneel goed voor ambience tijdens de vergadering. De Financiële Controle Kommissie (FKK) gaf reeds een positief advies voor de meeste verenigingen (Aagely-studenten, Kristendemokratische Studenten, Europaring, Kring voor Internationale Betrekkingen, het Katholiek Vlaams Hoogstudenten Verbond, Liberaal Vlaams Studenten Verbond, Navokring, Protea-jongeren, De Roze Dremple, Student Aid, University Action, Vujo-KUL). Een negatief advies werd gegeven voor Eurovia, Marxistische Leninistische Beweging, Nationalistische Studentenvereniging en Universitair Geel Kruis.

Van deze verenigingen hebben MLB, NSV en UGK bij Kringraad beroep aangetekend. Ook de 11.11.11-Studenten KUL hebben nog een 'laattijdige' aanvraag ingediend. Bovendien kunnen de kringen nog tot woensdag 14 februari om 17.00 u beroep aantekenen tegen de goedgekeurde verenigingen. Op de AV zelf werd reeds beroep aangetekend door Romania tegen Protea. De beroepen worden behandeld op de AV van 22 februari.

Verdere agendapunten waren de voorbereiding van Akademische Raad en Onderwijsraad. Zo werd in verband met Onderwijsraad gesproken over het invoeren van faciliteiten voor werkstudenten. Kringraad heeft oog voor het demokratiserend effect hiervan, maar wenst te waarschuwen voor studieuurverlenging en de mogelijke invoering van een kredietpuntenstelsel.

UIT DE RADEN

VAKATUURTIJDE De Algemene Vergadering (AV) van Kringraad zal op woensdag 15 februari om 20.30 u. de vergadering van de AV (ook schriftelijk). □ de vertegenwoordiger bereidt samen met de anderen, de vergaderingen voor (zowel inhoudelijk als wat de te volgen tactiek betreft). Ook voor deze specifieke voorbereiding moet tijd vrijgemaakt worden. □ een mandaat als vertegenwoordiger houdt ook technisch en administratief werk in, bijvoorbeeld het schrijven en tikken van nota's.

De verkiezing vindt plaats op de AV van Kringraad op vrijdag 23/2 om 19.00 u (plaats nog nader te bepalen). Alle sollicitaties dienen schriftelijk met CV, motivering en vermelding van de speciale ervaringen die voor de raad nuttig kunnen zijn, toe te komen op het sekretariaat van Kringraad t.a.v. Piet Schreurs 's Meiersstraat 5) ten laatste op woensdag 21/2 om 17.00 u. Personen die solliciteren dienen aanwezig te zijn op de AV van Kringraad waarop de verkiezing plaatsvindt.

De vakature voor een studentenvertegenwoordiger in de Onderwijsraad, opstaande voor een student uit de Groep Humane Wetenschappen B (Economie, Sociale Wetenschappen, Rechten), is nog steeds vacant. Zie Veto 17, dd. 29/1/90.

ZOEKERTJES

- Reuzenstenen, menhirs, dolmen: mysterieuze stenen als wachtens van een grijs, maar wijs verleden. Lezing, volledig vrij en gratis op wo. 14 februari 20.15 u. Vergaderzaal in 't Stuc.
- Universitair Symfonisch Orkest zoekt dringend voor konsert op 20 maart: kontrabassisten, 1 hoornist, 1 trombonist, 2 trompettisten. Bert de Bièvre, ☎ 22.22.24. of 014/55.67.35.
- Te koop: Typemachine (als nieuw), Brother Color Graphic Writer BP-30, 5500 fr. Li. Bl. Inkomstr. 69. Na 18 u.
- Letteren zoeken Wijsbegeerte om samen Filmweek te houden!
- Verloren: attaché-case (grijs, initialen Y.B.) op 8 februari aan het Pauskollege. Yvo Bergmans, ☎ 81.53.38 of 02/513.96.50. In Leuven: mevrouw Buelens, ☎ 28.32.70.

Wie kan er mij een goede samenvatting verkopen van 'The Visible Hand' van Alfred D. Chandler Jr. (zo mogelijk in het Ndl.)? Henk Himpe, Paul Lebrunstr. 4. Bericht achterlaten.

Gezocht: personen die za. avond vanuit Leuven richting Genk-Maaseik wensen mee te rijden en/of zo. avond in omgekeerde richting: Peter Pex ☎ 011/86.39.50.

Trouwe zoekertjes lezers en tevens redactie-leden van Ecos-express of presidium-leden, er is respectievelijk op maandag 12 om 19.45 u in woensdag 14 om 20.00 u vergadering op de permanente.

Verloren: bril met bruin-grijs montuur op 7/2 tussen RC en Thomas Morus. Beloning J. Mols, Thomas Morus, Blok A, gang A22.

Hallo meisjes! Ik ben Steven, ziek en eenzaam (Karin is weg), kom mij deze week eens bezoeken in 't H. Hart Ziekenuhuis.

De vakature voor een studentenvertegenwoordiger in de Onderwijsraad, opstaande voor een student uit de Groep Humane Wetenschappen B (Economie, Sociale Wetenschappen, Rechten), is nog steeds vacant. Zie Veto 17, dd. 29/1/90.

De vrolijke vrienden van de administratie

Op woensdag 31 januari bracht het steunkomitee Tel een bezoek aan het ministerie van Justitie. Tijdens een onderhoud met magistraat Detry, adviseur van minister Wathelet, werden meer dan 3200 petitiekaarten overhandigd. Het comité eiste daarmee in de eerste plaats een verblijfsvergunning voor de Turks-Koerdische familie Tel, maar het pleitte meteen ook voor een ander en positiever beleid inzake vluchtelingen. Met de familie Tel zijn de problemen rond de vluchtelingen immers niet opgelost. Sedert het begin van de jaren tachtig is het aantal politieke vluchtelingen enorm toegenomen. Men schat dat vandaag zowat tienduizend mensen in België asiel zoeken. Van de asielaanvragen wordt gemiddeld de helft ontvankelijk verklaard en hoogstens een derde erkend.

Ten de familie Tel hier zes jaar geleden arriveerde, had zij geluk. Hun aanvraag werd ontvankelijk verklaard. De procedure om als politiek vluchteling te worden erkend, werd ingeleid maar na een 'grondige' analyse van hun aanvraag werd de familie Tel het statuut van politiek vluchteling geweigerd. In 1988 volgde zelfs een uitwijzingsbevel.

Race

Op dat ogenblik had de familie zich echter al zo gëntegreed dat de verantwoordig bij Belgische vrienden algemeen was. Er werd een comité opgericht om de familie hier te houden. Weldra kreeg dit comité ook de steun van politici en parlementairen. Onder meer Wilfried Martens en Mark Eyskens drongen er bij Melchior Wathelet, de minister van Justitie, op aan dat de familie Tel een verblijfsvergunning toegewezen zou worden op basis van artikel 9 van de vreemdelingenwet van 15 december 1980: wegens humanitaire redenen. Zij zagen immers in dat een terugkeer van de familie Tel naar Turkije wel eens fataal zou kunnen zijn.

Op het einde van het jaar 1989 leek het dan eindelijk zover te zijn. De Minister van Justitie gaf zijn woord dat er een regeling zou komen: geen statuut als politiek vluchteling, maar wel een verblijfsvergunning op basis van artikel 9 van de vreemdelingenwet. Het zag er na uit dat er een einde zou komen aan de uitputtende race om de familie Tel hier te houden. Enkel een onderzoek naar de sociale en familiale toestand van de familie (onder andere naar de bestaansmiddelen) moest nog gebeuren. Hierbij dijt wel opgemerkt te worden dat een verblijfsvergunning in principe slechts voor één jaar geldt, en de verlenging elk jaar opnieuw moet worden aangevraagd aan de burgemeester.

De dienst vreemdelingenzaken ontving op 4 december 1989 een enquête-formulier voor het sociaal en familiaal onderzoek van de minister van Justitie. Normalerweise had de dienst dit formulier onmiddellijk moeten doorsturen naar Leuven, maar dat gebeurde niet. In Leuven bleef alles stil, een uitkomst bleef uit en de zaak sleepte verder aan.

Om het Ministerie van Justitie nogmaals

onder druk te zetten en de zaak te bespoedigen, trok het comité woensdag 31 januari naar Brussel. Daar had het een gesprek met magistraat Detry, adviseur van minister van Justitie Wathelet.

Hel

Detry vertelde eerst dat de formulieren voor het onderzoek naar de sociale en familiale omstandigheden van de familie Tel op 23 januari dan toch werden verstuurd. Hij beloofde niets, maar zei toch dat "de familie, indien de uitslag van het socio-familiale onderzoek positief uitvalt, normalerwijze binnen twee of drie weken haar verblijfsvergunning zal hebben". Detry drukte ook zijn spijt uit over het "probleem van de politieke vluchtelingen". Hij ontkende niet dat er dringend iets moet veranderen.

Intussen heeft de Leuvense politie gemeld dat zij met het sociale en familiale onderzoek gestart is. Waaruit je kunt opmaken, zij het wel met de nodige voorzichtigheid, dat de familie Tel in vergelijking met andere vluchtelingen "iets minder slecht is af geweest omwille van de mobilisatie rond hun zaak..."

Meteen blijkt daaruit dat de huidige vreemdelingenwetgeving grondig herzien moet worden. Het moet onmogelijk gemaakt worden dat families als de familie Tel zonder meer terug gejaagd worden naar de hel waaruit ze komen. En dat geldt niet alleen voor de Tels. Vluchten is immers een probleem op wereldschaal. Als gevolg van geweld, oorlog, vervolging, politieke of economische repressie, belt de wereld ongeveer vijftien miljoen politieke vluchtelingen. De Derde Wereld vangt 85% op van het totaal, West-Europa slechts 5%.

Maar dat is niet het enige probleem bij de opvang van vluchtelingen. De internationale basistekst waarin een definitie wordt gegeven van 'vluchteling' is de Konventie van Genève uit 1951. Een vluchteling wordt er omschreven als "een persoon die uit geïrroneerde vrees voor vervolging wegens zijn ras, godsdienst, nationaliteit, het behoren tot een bepaalde sociale groep of zijn politieke overtuiging, zich bevindt buiten het land waarvan hij de nationaliteit bezit en die de bescherming van dat land niet kan, of uit

hoofde de bovenvermelde vrees, niet wil inroepen".

Stop

In de geest van Genève gaat het hier om individuele vluchtelingen - dissidenten bijvoorbeeld - die bovendien om politieke redenen gevlucht zijn. Het probleem van de vluchtelingen is ondertussen echter veel grootschaliger geworden. Men kan niet meer spreken van enkelingen die hun land ontvluchten; meestal zijn het echte migratiebewegingen. Die mensen zijn dan ook niet meer persoonlijk geïrroneerd omwille van hun politieke opvattingen, zoals in de Konventie van Genève bedoeld. Een voorbeeld: toen de Iraakse Halabja bombardeerden, richtten zij hun aanval uiteraard niet tegen alle inwoners afzonderlijk. Maar daardoor

zouden eventuele vluchtelingen uit Halabja ook buiten de definitie van Genève vallen.

Nochtans vallen meer en meer regeringen terug op deze definitie en zij beperken zich tot een strikt individualistische en politieke interpretatie. Dat biedt hen immers de mogelijkheid om een aantal vluchtelingen, namelijk de zogenaamde 'economische', reeds bij voorbaat uit te sluiten met het argument "dat deze mensen hun land verlaten om louter economische redenen en onder het mom van vluchteling de migratiestops willen omzeilen".

Het is duidelijk dat een interpretatie als deze een rechtvaardige beoordeling in de weg staat. Wie niet kan bewijzen om politieke redenen te zijn gevlucht, wordt bestempeld als een bedrieger die misbruik wil maken van het recht op asiel. Nochtans moet men er rekening mee houden dat vluchtelingen die hier arriveren meestal niet de kans hadden om officiële papieren te verzamelen en mee te nemen om hun status bij hun aankomst hier te staven.

En wat dan wanneer de aanvraag wel ontvankelijk wordt verklaard? Het Commissariaat-Generaal voor Vluchtelingen is naast een adviserend orgaan ook een onderzoekend orgaan. Bij het Commissariaat berust de verantwoordelijkheid over de grondigheid van een aanvraag wanneer een kandidaat-vluchteling wel ontvankelijk werd verklaard. Ook tegen de beslissingen van het Commissariaat is beroep mogelijk, dit dan wel bij de zogenaamde Vaste Beroepscommissie. De benoemingen binnen deze Beroepscommissie geschieden echter, evenals voor het Commissariaat-Generaal, op voorstel van de minister van Justitie. Onder Jean Gol, de vorige minister van Justitie, werd die administratie volgepropt met PRL'ers. De sfeer is er niet bepaald 'vluchteling-vriendelijk'.

Voor de politieke vluchtelingen voorziet de Belgische wetgeving twee fasen in de procedure tot het toekennen van het vluchtelingenstatuut: er is het onderzoek naar de ontvankelijkheid van de aanvraag en de eigenlijke erkenningsprocedure.

Over de ontvankelijkheid van een aanvraag beslist de minister van Justitie of één van zijn gemachtigden van de dienst vreemdelingenzaken. Op basis van twee criteria is onmiddellijk terugdriving aan de grens mogelijk, namelijk wanneer de openbare orde wordt bedreigd of wanneer een aanvraag niets met asiel te maken heeft. Is iemand eenmaal in het land toegelaten, dan is het afwachten of zijn aanvraag ontvankelijk is. Is dat niet het geval, dan moet hij of zij niet dadelijk het land verlaten. Er is altijd beroep mogelijk bij het Ministerie van Justitie, dat dan, vooraleer een nieuwe beslissing te nemen, advies moet inwinnen bij het Commissariaat-Generaal voor Vluchtelingen. De minister is echter niet gebonden door dit advies en bijgevolg kan hij opnieuw een negatieve beslissing nemen, zelfs indien het advies van het Commissariaat positief is.

Loops

In de loop van de jaren tachtig is het aantal asielzoekers sterk gestegen. De opvangmogelijkheden zijn echter in gebreke gebleven en het Commissariaat-Generaal voor Vluchtelingen kampt met steeds meer achterstand in het verwerken van de dossiers van vluchtelingen.

Er is niet voldoende mankracht om de dossiers van alle vluchtelingen die opgevange zijn door OCMW's en onthaalcentra binnen de voorgeschreven onderzoekstermijn van zes maanden te behandelen. In het Klein Kasteeltje wachten vandaag ongeveer 560 vluchtelingen, waaronder 130 kinderen, al veel te lang op een definitieve uitspraak. En ook het voorbeeld van de familie Tel illustreert hoe langzaam de Belgische administratieve molen draait. En tot welke kapriolen ze in staat is. Vrolijke jongens, die ambtenaren.

Tie Roefs

Juridisch advies:

Luc Janssens, Erik Paredis en Walter Pauli

VLUCHTELINGEN

32 KOERDEN IN CEL OP LUCHTHAVEN

Zaventem - In Leuven is er reeds een tijdje beroering rond de Koerdische familie Tel, die nogal wat problemen hebben om het statuut van politiek vluchteling te krijgen. Het geval van de familie Tel is echter geen geïrroneerd geval. Op dit moment zitten nog 32 Iraakse Koerden in Zaventem gevangen.

Zijn gevlucht voor de Iraakse oorlog, en vooral voor de Iraakse veiligheidspolitie. In Koerdistan is er nog nauwelijks een familie waarin de laatste jaren geen slachtoffers vielen. De meeste vluchtelingen waren politiek erg actief in Koerdistan, en kunnen moeilijk afgedaan worden als 'economische' vluchtelingen. Het is eerder een daad van lijfsbehoud: de vrees dat de Koerden totaal uitgeroeid zouden worden, is niet denkbeeldig. Zij hopen in feite op een onafhankelijk Koerdistan.

Enkele van de gevangenen Koerden zijn politiek bekenden in Irak. E.C.X.A. - we drukken enkel zijn initialen af - is zowat de geestelijke vader van de 'Yezidi-Koerden'. Tot hun arrestatie in '75 waren hij en zijn broer actief in het verzet. In '80 kwamen ze vrij, maar in '82 werd zijn broer opgehangen door het Iraaks leger. Voor hem begon een lange vlucht, die steeds moeilijker werd. Door de herhaalde gasaanvallen (denk aan Halabja) werd de situatie zelfs in de bergen onmogelijk. Uiteindelijk is hij uit het land gevlucht, om via Beiroet op Zaventem te belanden.

I.E.H. was kommandant in het verzet. Hij werd driemaal ter dood veroordeeld. Zijn vrouw werd gearresteerd door de Iraanse Geheime Dienst. Sindsdien is ze vermist. E.A.H., actief in het verzet, werd gewond door chemische bommen in 1987. Hij heeft de aanval op Halabja meegemaakt vanuit Zéwe, een buurdorpe. Ook Zéwe werd bestookt, de helft van de inwoners werd gedood. De beide aanvallen hebben zijn gestel aangevreten, zodat een dokter hem aanraadt te stoppen met zijn actieve deelname aan het verzet. Hij werd reeds naar het ziekenhuis van Vilvoorde overgebracht.

B.O. is een Turkse Koerd, die door omstandigheden in het Iraaks verzet is beland. In Turkije was hij lid van Demokratische Kultuurvereniging van de Koerden. Zijn groep werd opgespoord, en een groot gedeelte van de leden gearresteerd. Eén ervan, Necmettin Bıyukkaya, werd levend verbrand in de gevangenis. In Irak heeft B.O. ook een aanval met gifgas overleefd, waarna hij het land is uitgevlucht.

Vreemd genoeg wilden de Belgische immigratiediensten hen niet aksepteren, en werd er bedreigd dat ze teruggestuurd zouden worden naar Irak. De groep van 32 werd echter vastgehouden in de transitruimte van de luchthaven van Zaventem. Sinds 17 januari zijn ze meer dan 2 weken gearresteerd geweest. Op dit moment zijn er nog twee families die wachten in de transit 127 van Melsbroek. Het begint er momenteel beter uit te zien voor deze groep. Dat komt ondermeer omdat er hulp kwam van een aantal parlementairen en humanitaire organisaties zoals de Vereniging van de Demokratische Juristen, de Liga van de Mensenrechten en de Beweging tegen Racisme, Anti-semitisme en Xenofobie (BRAX). (SJ/WP)

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

1										
2										
3										
4										
5										
6										
7										
8										
9										
10										

Horizontaal - 1. Ontsteking van het mondslijmvlies. 2. Kwel, terg - Bijwoord. 3. Zonderlinge - Pauselijke hoofdtooi. 4. Schriftelijke verklaringen. 5. Polijst - Meisjesnaam. 6. Bijwoord - Muziekknoot - Min. 7. God van de liefde - Blank van een zwaard. 8. Plat ovaal vat - Weerkunde. 9. Zuilvoet - Voorzetel. - 10. Eetbare vruchten.

Vertikaal - 1. Kunstzinnig uit de kleren gaan. 2. Open strook in een bos - In Arabisch schrift geschreven Hindoestan. 3. Russische bergketen - Mompelt, pruttelt. 4. Heerlijk, fijn - Torenkraai. 5. Verorberde - Beginplaats bij het golfspel - Slag. 6. Jeukende huidaandoening - Zeevier. 7. Godin van de regenboog - Tweede zangstem. 8. Eerloosheid, verlies van burgerrechten. 9. Europeaan - De negende toon. 10. Negerengels - Meisjesnaam.